

АКЦИОНИ ПЛАН

ПОЛИТИКЕ ЗА МЛАДЕ ЗА ГРАД БЕОГРАД ЗА ПЕРИОД 2022–2026. ГОДИНЕ

Акроними

АПММ У БГ – Акциони план политике за младе у граду Београду – Акциони план
АИДС или СИДА – синдром стеченог губитка имунитета
ПАС – психоактивна супстанца (алкохол, дуван, дрога)
ППИ – полно преносиве инфекције
ППЗ – прва помоћ и заштита
МОС – Министарство омладине и спорта
МУП – Министарство унутрашњих послова
МЗ – Месна заједнице
НФО – Неформално образовање
НСМ – Национална стратегија за младе
НСЗ – Национална служба за запошљавање
НФМ – Неформалне групе младих
ЈЛС – Јединица локалне самоуправе
ЦСР – Центар за социјални рад
КЗМ – Канцеларије за младе
Културне институције – Институције и други субјекти у култури
Фондови – Фондови и фондације
Установе – Установе и институције које раде са младима или реализују програме/услуге за младе
УП – Ученички парламенти
СП – Студентски парламенти
ЗОМ – Закон о младима
ЗЖС и ОР – Заштита животне средине и одрживи развој
ХИВ – вирус хумане имунодефицијенције

Увод

АКЦИОНИ ПЛАН ПОЛИТИКЕ ЗА МЛАДЕ ЗА ГРАД БЕОГРАД ЗА ПЕРИОД 2022–2026. ГОДИНЕ (у даљем тексту: Акциони план) се поред стратешких докумената базира првенствено на интерном истраживању које је реализовано

вала Канцеларија за младе Града Београд, спроведено током 2020–2021 године, у виду анкета и упитника, на територији града Београда. Истраживање је спроведено на репрезентативном узорку од 500 младих, узраста од 15 до 29 година. Интервјуисање грађана је спроведено техником „лицем у лице”, директним контактом са испитаником.

На основу методологије која је успостављена приликом спровођења овог истраживања обухваћене су следеће категорије испитаника:

- полна структура испитаника: 54% жена и 46% мушкараца;
- старост испитаника: 15 до 19 година 26%, 20 до 24 година 26%, 25 до 29 година 48%;
- просечна старост испитаника: 23,6 година;
- образовна структура испитаника: завршена основна школа и мање 7% испитаника, двогодишња/трогодишња средња школа 6% испитаника, четворогодишња средња школа 35% испитаника, виша школа/факултет 22% испитаника, ученик/студент 30% испитаника;
- тренутни радни статус: ученик/студент 48%, незапослен 16%, запослен у јавном сектору 6%, запослен у приватном сектору 27%, samozапослен 3%;
- националност испитаника: српска 95%, црногорска 3%, ромска 1%, остали 1%.

Млади су у развијенијим земљама света промовисани у све важнији друштвени ресурс, посебно због чињенице вишедеценијског тренда старења становништва. Због оваквог тренда, младе би требало посматрати и као релативно редак ресурс. Они су због својих специфичности онај сегмент популације који представља један од најосетљивијих сеизмографа друштвених промена.

ЕУ Стратегија за младе не користи званичну дефиницију за одређени период у животу када се особа сматра младом, већ варира од државе до државе, у зависности од степена друштвено-економског развоја. Законом о младима Републике Србије дефинисано је да се младим особама сматрају лица од петнаест до тридесет година старости, док су према дефиницији Уједињених нација млади особе између петнаест и двадесет и четири године.

Еразмус+ који се спроводио од 2014. до 2020. године, објединио је све досадашње међународне програме и европске иницијативе у областима образовања, тренинга, младих и спорта у жељи да свима који се баве овим областима на што једноставнији и лакши начин омогући да се укључе у реализовање циљева планираних стратегијама Европске уније. Еразмус+ програм је објединио седам претходно постојећих програма: Програм за целоживотно учење (Еразмус, Леонардо да Винчи, Comenius, Grundtvig), Млади у акцији и пет програма међународне сарадње (Еразмус Mundus, Tempus, Alfa, Edulink и Bilateral Programmes). За реализаци-

ју седам година програма Еразмус+, Европски парламент је одобрио 14,7 милијарди евра, од тога 10% или 1,47 милијарди евра за пројекте који се тичу младих.

Србија је у Еразмус+ програм укључена као партнерска земља, што омогућава младима и другим циљним групама програма да користе подршку коју Еразмус+ нуди. Млади из Србије су од самог почетка спровођења програма могли да учествују у активностима као представници партнерских организација. Од 2015. године организације из Србије могу да буду и носиоци активности, те имају могућност да заједно са младима угосте своје вршњаке из Европске уније и других партнерских земаља.

Народна Скупштина Републике Србије је, у јулу 2011. године, усвојила Закон о младима (у даљем тексту: ЗОМ). Њиме се „уређују мере и активности које предузимају Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, а које имају за циљ унапређивање друштвеног положаја младих и стварање услова за остваривање потреба и интереса младих у свим областима које су од интереса за младе” (члан 1, став 1).

Највећи значај овог закона јесте у успостављању оквира за системску подршку младима, а први корак свакако је дефинисање основних појмова и улога.

Основна начела на којима се ЗОМ заснива су: подршка младима, једнакост и забрана дискриминације, једнаке шансе, јачање свести о значају младих и њиховој друштвеној улози, активно учешће младих, као и одговорност и солидарност.

Такође, извршено је категорисање удружења која спроводе омладинске активности на: удружења младих (чије чланство чини најмање две трећине младих и чији су циљеви или област остваривања циљева усмерени на младе) и удружења за младе (сва друга удружења чији су циљеви и области остваривања циљева, поред осталог, усмерени и на младе). Такође, млади могу да се удружују и у неформална удружења. Сва регистрована удружења младих и удружења за младе могу се, ради остваривања заједничких циљева и интереса, удруживати у савезе.

Влада Републике Србије је 27. фебруара 2015. године, усвојила Националну стратегију за младе за период 2015–2025 (у даљем тексту: НСМ). Израда НСМ предвиђена је ЗОМ-ом, као документ, који на предлог Министарства омладине и спорта доноси Влада на период од 10 година. Процес израде НСМ започет је у јулу 2014. године доношењем Одлуке о образовању Радне групе за израду НСМ за период од 2015. до 2025. и акционог плана за њено спровођење. Радну групу је формирала Влада РС, чији су чланови били и представници Покрајинског секретаријата за спорт и омладину. Визија и принципи усвојене стратегије су следећи: подршка личном и друштвеном оснаживању младих; поштовање људских и мањинских права, равноправност и забрана дискриминације; једнаке шансе за све; значај младих и њихове друштвене улоге; активно учешће младих и сарадња; друштвена одговорност и солидарност.

Акциони план политике за младе у граду Београду између осталог биће реализован путем конкурса који ће сваке календарске године расписивати Канцеларија за младе и секретаријат за спорт и омладину. Средства за реализацију Акционог плана обезбеђују се из буџета Града Београда и биће опредељена оним организацијама и установама које својим пројектима реализују активности у областима:

I Образовање младих;

II Запошљивост младих;

III Здравље младих и социјална политика према младима;

IV Култура и информисање младих;

V Активизам и слободно време младих;

VI Волонтеризам и мобилност младих;

VII Безбедност младих;

VIII Заштита животне средине и одрживи развој.

Мониторинг и евалуацију Акционог плана спроводиће Канцеларија за младе Града Београда. Сваку конкурсну годину пратиће извештаји са детаљним подацима, ефектима и показатељима о реализованим пројектима, као и завршни петогодишњи извештај о реализацији Акционог плана, као и смерница за наредни период.

Општи и специфични циљеви АППМ у БГ 2022–2026. године

I Образовање младих

Општи циљ:

Повећање ефикасности образовања као и прилагођености свим младима, у складу са европским трендовима и потребама младих.

Специфични циљеви:

1.1. Повећавати број младих који су обухваћени формалним образовањем;

1.2. Повећати број младих који су обухваћени неформалним образовањем;

1.3. Унапређивати квалитет образовања кроз интерсекторску и међусекторску сарадњу;

1.4. Повећавати број младих укључених у међународне образовне програме и пројекте.

II Запошљивост младих

Општи циљ:

Побољшање подршке младим људима у превазилажењу проблема и препрека са којима се суочавају приликом одабира занимања, ступања и опстанка на тржишту рада.

Специфични циљеви:

2.1. Системски пратити и процењивати положај младих на тржишту рада;

2.2. Успоставити и усвојити концепт заједничке сарадње сва три сектора у области запошљавања младих;

2.3. Развијати програме подршке младима у тражењу посла кроз каријерно саветовање и едукацију за стицање нових знања и вештина;

2.4. Унапредити програме који доприносе стицању професионалног искуства и радног ангажовања младих;

2.5. Промовисати примере добре праксе кроз размену искустава и међуопштинску сарадњу на нивоу града Београда.

III Здравље и социјална политика према младима

Здравље младих

Општи циљ:

Повећати доступност и промоцију програма и услуга у области здравља и превенције болести младих људи, са акцентом на младе из маргинализованих група.

Специфични циљеви:

3.1. Промовисати здраве стилове живота, са акцентом на активном укључивању младих у промотивне активности и индивидуалној одговорности младих за сопствено здравље, нарочито у односу на репродуктивно здравље, вршњачке односе, основна људска права;

3.2. Развијати образовне програм у области репродуктивног здравља;

3.3. Подстицати коришћење информационих технологија за креирање и спровођење програма промоције здравља и превенције болести младих;

3.4. Јачати међусекторску сарадњу између установа и удружења младих и за младе;

3.5. Иницирати програме превенције болести младих и заштите менталног здравља младих, младих из маргинализованих и ризичних група;

3.6. Превенција болести зависности.
3.7. Развој универзитетског спорта и повећање обухвата студената који су активно укључени у бављење истим.

Социјална политика према младима

Општи циљ:

Унапређење програма, активности и услуга који доприносе већој социјалној укључености и инклузији маргинализованих младих

Специфични циљеви:

3.8. Развијати програме за превенцију свих облика злостављања, насиља и експлоатације.

IV Култура и информисање младих

Култура младих

Општи циљ:

Повећати доступност културног садржаја, унапредити квалитет културне потрошње младих и за младе, као и оснажити младе за учешће у креирању културних активности.

Специфични циљеви:

4.1. Подстицати и афирмисати стваралаштво младих у свим областима културе и уметности;

4.2. Унапређивати понуду, квалитет и доступност садржаја из области културе;

4.3. Унапредити услове за културне и уметничке активности и сарадњу младих стваралаца.

Информисање младих

Општи циљ:

Стварање услова за благовремено и квалитетно информисање младих

Специфични циљеви:

4.4. Подстицати квалитетне видове информисања младих;

4.5. Подстицати младе на креирање и пласирање информација.

V Област Активизам и слободно време младих

Активизам младих

Општи циљ:

Стварање услова за подстицање активизма младих у свим сегментима друштва.

Специфични циљеви:

5.1. Развијати капацитете актера омладинске политике и механизме учешћа младих;

5.2. Подстицати и подржавати програме у којима су млади активно и равноправно укључени у све сегменте планирања и реализације;

5.3. Унапредити активизам младих у образовним установама кроз рад ученичких и студентских парламената;

5.4. Подстицати активизам младих у функцији развијања међусекторске сарадње на свим нивоима и у свим областима.

Слободно време младих

Општи циљ:

Стварање услова за повећање нове могућности за квалитетно провођење слободног времена младих.

Специфични циљеви:

5.5. Подржати и доприносити квалитету и разноврсности активности у оквиру слободног времена младих;

5.6. Пружити подршку и обезбедити просторно-техничке услове за самоорганизовање младих.

VI Област Волонтеризам и мобилност младих

Волонтеризам младих

Општи циљ: Подизање свести свест младих, чланова локалне заједнице и доносилаца одлука о значају и важности волонтеризма

Специфични циљ:

6.1. Подржати активно укључивање младих у волонтерски рад и информисање о могућностима волонтирања у земљи и иностранству;

6.2. Подржати волонтерске програме установа и организација;

6.3. Подржати оснивање и рад локалних волонтерских центара.

Мобилност младих

Општи циљ: Створити услове за повећано учешће младих у процесу мобилности.

Специфични циљ:

6.4. Подржати мобилност младих и информисање у овој области.

VII Област безбедност младих

Општи циљ:

Унапређење услова и оснаживање младих за развијање безбедносне културе.

Специфични циљеви:

7.1. Институционално оснаживати сектор безбедности и повећати мултисекторску сарадњу у циљу унапређења, остваривања и заштите људских права и права младих;

7.2. Развијати безбедносну културу младих, подстицати и стварати безбедније школско окружење, окружење на спортским манифестацијама и на јавним местима;

7.3. Подстицати и креирати безбедније окружење на интернету и превенцију електронског насиља;

7.4. Континуирано превенирати сузбијање вршњачког насиља и насиља у породици;

7.5. Подстицати и стварати безбедније окружење младих у саобраћају;

7.6. Подржати истраживања о насиљу.

VIII Заштита животне средине и одрживи развој

Општи циљ: Стварање услова за унапређење односа младих према заштити животне средине и одрживом развоју

Специфични циљеви:

8.1. Унапредити програме неформалног образовања, информисања, промоције и популаризације заштите животне средине (ЗЖС) и одрживог развоја (ОР), и обезбеђивати подршку за примену знања и запошљавање младих у овим областима;

8.2. Јачати капацитете за активно учешће у доношењу одлука у области ЗЖС и ОР и унапредити умрежавање и мобилност младих у овим области на свим нивоима.

I. ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

Образовање представља перманентан процес стицања неопходних знања и вештина за активно укључивање младих у друштвене токове и самим тим има важну улогу не само за индивидуални развој и напредак већ и за развој целокупног друштва.

Формално образовање подразумева временски и хијерархијски уређено стицање знања и вештина на основу званичних програма које укључује предшколско, основно, средње и високошколско образовање, превасходно се финансира из јавних фондова и по завршетку одговарајућег степена знања добијају се одговарајуће дипломе, односно признања о стеченим квалификацијама, компетенцијама и нивоима образовања.

Неформално образовање обухвата све организоване и планиране програме и активности образовања и учења изван школског система, који се углавном не завршавају друштвеним признањем стечених знања и постигнућа у смислу националних квалификација и нивоа образовања. Програме и активности обично одликује и методологија рада са

холистичким приступом, заснована на искуственом учењу и рефлексији, прилагођена потребама и сензибилитетима циљне групе уз добровољно учешће.

Информално учење или самоучење је учење које појединац ванинституционално организује за себе. Одвија се у свакодневници, без посебне претходне организације, планирања и намере учења.

Образовање младих уређено је различитим законима, стратегијама, акционим плановима и документима који су прошли кроз различите промене и прилагођавања у циљу тражења најбољег образовног модела за младе. Кроз своју стратегију за младе, Европа као главне карактеристике области едукације и обуке наводи подршку једнаком приступу младих људи висококвалитетном образовању и обуци на свим нивоима, као и стварање могућности за целоживотно учење. Европска документа и препоруке између осталог упућују и на важност узајамног односа формалног и неформалног образовања. Такође, као сродне интервенције, препознају се подржавање рада младих стварање могућности за неформално учење/образовање, промовисање мобилности, охрабривање учења које доприноси иновативности, креативности и предузетништву, као и решавање питања раног напуштања школе.

Национална стратегија за младе, посматра образовање као показатељ друштвеног, културног и економског развоја земље. Сходно томе, образовање младих према стратегији представља приоритетан задатак државе. Такође, на образовање се гледа и као на кључни чинилац који скраћује или продужава младост.

Образовна структура становништва се најпорије мења зато што је за реформу образовања и смањења броја неписмених и нискообразованих људи потребно доста средстава из државног буџета и времена. Као један од актера који заправо активно учествују у образовном систему Србије, без којих ни сам систем не би постојао и коме је и намењен, чине управо млади. Образовне политике се увек труде да ускладе потребе младих, тржишта радне снаге и да припреме будуће нараштаје за даље одржавање друштвено-политичког система у којем живе. Зато нам је посебно важно да видимо шта сами младе мисле о образовном систему у Србији.

Истраживање Канцеларије за младе Града Београда показало је да највише задовољства млади у Београду исказују у погледу понуде и избора школа односно факултета (50%). На другом месту у погледу исказаног задовољства налази се квалитет образовања у Србији генерално (38%), потом следи опремљеност наставним средствима (33%) и квалитет наставе (32%). Ово је тачка у којој доминира задовољство у односу на незадовољство. У погледу понуде ваннаставних активности више незадовољних него задовољних младих (37% незадовољних наспрам 28% задовољних), као и када је реч о оспособљавању за будући посао кроз образовни систем (38% незадовољних наспрам 22% задовољних), односно када је реч о прилагођености и праћења потреба самих ученика/студената (33% незадовољних наспрам 22% задовољних). Даље, испитаници су имали могућност да заокруже више понуђених одговора, а овакав распоред добијених одговора у којем ниједан елемент од предложених не одскаче сувише, говори да су млади врло често заокруживали више одговора и одређивали се за више елемената које је потребно унапредити како би се побољшао и целокупни образовни систем у Србији. Младима у процесу образовања највише недостаје стручне праксе и ово је рекла свака пета млада особа

(20%). За готово исто толико младих (19%) неопходно је наставу учинити креативнијом како би сам наставни процес био подстицајнији за студенте и ученике. За 16% младих осавременавање и смањивање наставног градива је решење у подстицању студената и ученика, 14% наводи да би требало побољшати однос наставника и ученика/студената, 12% да би требало боље технички опремити школе и факултете. За сваку десету младу особу решење је у пролагођавању наставе индивидуалним потребама ученика и студената, за сваку двадесету решење је у обезбеђивању стручнијег наставног кадра, а 4% испитаника наводи и системске промене (укидање или ревидирање Болоњског система).

Интересантно је приметити следеће: за увођење више практичне наставе залажу се пре свега млади из старосних структура од 20 до 24 и од 25 до 29 година, док се за креативнију наставу залажу пре свега средњошколци (15–19 година). Другим речима, студентима недостаје више практичне наставе док средњошколцима недостаје више креативности у настави. Такође, да је потребно осавременити и смањити градиво сматрају пре свега мушки испитаници и млади стари између 15–19 и 20–24 године, дакле ученици и студенти мушког пола.

Према подацима сајта Eurostat, који се бавим статистичким подацима Европске уније, чак 50% младих Европљана стиче сертификате и улази на тржиште рада уз помоћ стручних курсева бавећи се различитим професијама; од индустријских до послова у услужној делатности. У Србији на жалост овај проценат износи свега 10%. Према анализи сајта kursevi.com мотиви за упис курсева су многобројни: веће могућности за проналазак посла, усавршавање језика због одласка у иностранство, започињање сопственог посла, брже и лакше сналажење на рачунарима за припаднике старијих генерација, повећање перформанси на послу и могућности за напредовање, а наравно постоје и лични мотиви за стицањем нових знања. Значајан допринос решавању поменутих проблема свакако дало би обогаћивање тренутних програма и садржаја образовања младих. Тако би један од важних праваца образовне политике требао да буде употпуњавање формалног образовања неформалним, омогућавање више практичних садржаја интерсекторском и међусекторском сарадњом цивилног, владиног и привредног сектора, као и већа заступљеност међународне размене искустава. Не сме се заборавити ни снажан утицај медија, који са напретком друштва све више јача. Медије треба у том смислу имати као савезнике, јер кроз моћ постављања норми и друштвених вредности коју имају, постављају потпуно нови систем образовних могућности за младе.

Циљеви за област „Образовање младих”

Општи циљ:

Повећање ефикасности образовања као и прилагођености свим младима, у складу са европским трендовима и потребама младих.

Специфични циљеви:

1. Повећавати број младих младих који су обухваћени формалним образовањем;
2. Повећати број младих који су обухваћени неформалним образовањем;
3. Унапређивати квалитет образовања кроз интерсекторску и међусекторску сарадњу;
4. Повећавати број младих укључених у међународне образовне програме и пројекте.

I ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ				
Општи циљ: Повећање ефикасности образовања као и прилагођености свим младима, у складу са европским трендовима и потребама младих.				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок
1	2	3	4	5
1.1. Повећавати број младих младих који су обухваћени формалним образовањем	1.1.1. Програми промоције значаја образовања и утицај образовања на развој појединца и друштва у целини	Број пројеката Обухват промотивних кампања, едукација Обухват младих промотивним кампањама Обухват младих едукативним програмима Обухват медија промотивним кампањама и едукацијама	Удружења Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
	1.1.2. Подржати програме и активности усмерене на стицање функционалног знања и примену модерних технологија, програме учења на даљину и друге иновативне методе за повећање обухвата младих који су напустили редован образовни процес или нису могли да буду део тог процеса	Број пројеката Обухват младих пројектима Број пројеката са примену нових технологија Број пројеката за стицање функционалног знања Број иновативних метода Број младих који је напустио образовни систем Број младих који се вратио у образовни систем Процена применљивости и квалитета оваквих програма и активности према оцени младих Територијална покривеност	Удружења Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
	1.1.3. Подржати програме превенције раног напуштања и враћања младих који су већ напустили образовни систем у исти (менторство, осавремењавање и укључивање у допунске и ваннаставне активности)	Број пројеката Обухват младих допунским и ваннаставним активностима Број младих који је напустио образовни систем Број младих који се вратио у образовни систем Територијална покривеност	Удружења Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
	1.1.4. Подржати ваннаставне активности у васпитно-образовним установама, посебно рад секција, као и подстицати васпитно-образовне установе да повећају број спортских секција	Број пројеката Број ваннаставних активности Обухват младих ваннаставним активностима Број младих укључених у школске спортске секције Процена квалитета ваннаставних активности према оцени младих Број секција Обухват младих секцијама Процена квалитета рада секција према оцени младих Процентуално учешће младих различитих категорија	Удружења Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
1.2. Повећавати број младих који су обухваћени неформалним образовањем	1.2.1. Подржати програме неформалног образовања у оквиру васпитно-образовних установа и подржати програме промоције и важности неформалног образовања	Број пројекта Обухват младих неформалним образовањем Процена квалитета програма неформалног образовања према оцени младих Број промоција, кампања и едукација Обухват младих промоцијама, кампањама, едукацијама Обухват медија промоцијама, кампањама, едукацијама	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
	1.2.2. Промовисати образовање и рад омладинских радника	Број пројеката Обухват младих	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
	1.2.3. Унапредити квалитет програма неформалног образовања кроз обуке и тренинге за тренере	Број пројекта Број и разноврсност обука Обухват младих Процена квалитета програма неформалног образовања према оцени младих Број младих који је након прођене обуке применио стечена знања у свом раду	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
	1.2.4. Подржати вредновање ваннаставних активности на високошколским установама које се налазе на територији града Београда	Број пројеката Обухват младих пројектима Број високошколских установа који имају усвојене правилнике о признавању ваннаставних активности	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
1.3. Унапређивати квалитет образовања кроз интерсекторску и међусекторску сарадњу	1.3.1. Подржати програме развоја интерсекторске сарадње образовних институција са научним, културним, спортским и другим установама.	Број успостављених сарадњи Број заједничких пројеката и активности Процена квалитета међусобне сарадње према оцени младих и свих сектора	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
	1.3.2. Подржати програме професионалне (стручне) праксе кроз међусекторску сарадњу (дивилног, владиног и привредног сектора)	Број програма професионалне (стручне) праксе Процена квалитета и применљивости знања стечених програмима професионалне (стручне) праксе према оцени младих Обухват младих професионалним (стручним) праксама Територијална покривеност	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
	1.3.3. Подржати програме развоја и унапређења неформалног образовања усклађене са потребама привреде у циљу лакшег запошљавања	Број пројеката Број унапређених програма Број нових програма Обухват младих програмима Процена квалитета и применљивости знања стечених програмима према оцени младих	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
1.4. Повећавати број младих укључених у међународне образовне програме и пројекте	1.4.1. Подржати међународну размену знања и едукативне програме за младе	Број пројеката Обухват младих међународним разменама знања и едукативним програмима за младе Процена квалитета и применљивости знања стечених програмима према оцени младих Територијална покривеност	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.

1	2	3	4	5
	1.4.2. Подржати програме информисања младих о могућностима за образовање и усавршавање у иностранству	Број пројеката Обухват младих информисањем о могућностима за образовање и усавршавање у иностранству Обухват различитих канала информисања Територијална покривеност	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.
	1.4.3. Подржати размену искустава у раду између образовних установа и организација цивилног друштва на домаћем и међународном нивоу	Број пројеката Обухват младих разменом искустава у раду између образовних установа и организација цивилног друштва на домаћем и међународном нивоу Територијална покривеност	Удружења КЗМ Високошколске установе на територији града Београда	2022-2026.

II. ЗАПОШЉИВОСТ МЛАДИХ

Последњих неколико деценија прелаз младих из образовног система у свет рада постао је дужи, сложенији и турбулентнији. Млада особа која ради је друштвено активна, има добар здравствени статус, употребљава и унапређује своја знања и вештине, добија могућност да током живота повећа личну зараду, али и да смањи како социјалне тако и економске трошкове држави. Процењује се да 7,5 милиона младих између 15 и 24 година широм Европе нису запослени, не студирају и нису на обуци. Први општи циљ ЕУ Стратегије за младе је „стварање више и једнаких могућности за младе у образовању и на тржишту рада”, при чему је за једно од главних подручја деловања означено подручје „запошљавања и предузетништва”. Корак даље у развоју политике ЕУ у области запошљавања младих направљен је креирањем програма „Гаранција европској омладини”.

У Републици Србији запошљавање младих један је од националних приоритета, јер су управо запошљавање, самозапошљавање и предузетништво младих издвојени као посебна област Националне стратегије за младе и Акционог плана за њено спровођење. Усвајањем Стратегије каријерно вођења и саветовања у Републици Србији, са Акционим планом за њено спровођење каријерно вођење и саветовање такође постаје национални програм са израђеном методологијом. У оквиру мера активне политике запошљавања које спроводи Национална служба за запошљавање, постоје три групе подршке младима: а) каријерно вођење и саветовање; б) додатно образовање и обуке; в) развој предузетништва и програми запошљавања. Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова издваја део средстава за младе кроз доделу субвенција за самозапошљавање незапослених лица и послодавцима за отварање нових радних места, док на основу споразума са локалним самоуправама суфинансира програме који се односе на спровођење јавних радова, запошљавање приправника, стручне праксе и обуке о професионалним и радним вештинама.

Србија је земља у којој је на делу тзв. спора транзиција у одраслост, која подразумева да млади дуже остају у родитељском дому, што са собом повлачи феномен продужене младости као и продужене (полу)зависности младих од родитеља. Према истраживању Канцеларије за младе Града Београда, млади у Београду не одступају од оваквих пракси које су заступљене на нивоу целе државе, па тако преко половине испитаника (57%) живи са оба родитеља. Уколико томе додамо још 10% младих који живе у једнородитељским породицама, добијамо податак да чак 67% младих у Београду живи са једним или оба родитеља, а само 8% живи у самачком домаћинству, а 17% са партнером/супружником. Саме чешће живе девојке од младића (68% девојака наспрам 32% момака), високообразовани и они који имају између 25 и 29 година. О продуженој адолесценцији говори нам и податак да иако је у узорку највише најстаријих испитаника (25–29 година), око половине младих је и даље у статусу ученика/студента. Међу запосленима, доминира приватни сектор (27%), а самозапо-

слених је само 2%. Ипак, млади који су и даље у образовном процесу имају позитивна очекивања у погледу свог будућег радног статуса – 67% њих мисли да ће након завршетка школовања моћи пре или касније да нађе посао док сваки четврти млади Београђанин мисли супротно. Растом броја година испитаника опада степен оптимизма у погледу будућег запошљања по завршетку школовања. Међу запосленима, чак 57% младих не ради у професији односно у оној области за коју су се школовали – а профил оваквог младог је мушкарац стар између 25 и 29 година, са образовним степеном нижим од високог образовања. Са дуге стране, међу незапосленим младима (којих је укупно 17%), удео дуготрајно незапослених је изузетно висок (67%) што је податак који би требало узети као алармантан и укључити у планирање омладинске политике. Ипак, податак ублажава чињеница да чак 23% младих и не тражи посао те да је дуготрајна незапосленост њихов избор, но свакако изнети податак не треба потценити. Корупцију, непотизам и страначко запошљавање види 39% младих као основни разлог своје незапослености.

Предузетнички дух међу младима није довољно развијен. Ипак, слика није потпуно црна – готово половина младих (46%) сматра да би евентуално волело да покрене сопствени бизнис али нема конкретне планове, а 15% експлицитно каже да није заинтересовано за овакав вид пословања. Међутим, битно је приметити да чак 25% младих није уопште размишљало о овоме, што говори у прилог тези да би требало радити на развијању предузетничког духа код младих. Додатно оптерећења на овај налаз представља и налаз да млади сматрају да пословна култура у држави Србији не подстиче развој приватног предузетништва (65%). Фактор који младе који имају жељу за успостављањем и развијањем сопственог бизниса највише ограничава јесте пре свега недостатак почетног капитала (40%), а потом и недовољно развијен сам предузетнички дух (24% „није ни размишљало до сада о томе”).

У истраживању Канцеларије за младе Града Београда, као горња граница за младе одредили смо да је 30 година старости, пре свега из практичних разлога (остављајући по страни теоријску расправу) односно ради упоредивости са подацима које води званична статистика Републичког завода за статистику Србије. Према критеријумима УН, младо становништво обухвата популацију од 15 до 29 година старости. То су три петогодишње кохортне групе становништва (15–19, 20–24 и 25–29 година). Наиме, натполовична већина младих (57%) живи са оба родитеља, 17% живи са партнером/супружником, свака десета млада особа (10%) је у једнородитељској породици (са мајком 8% или са оцем 2%), а у самачком домаћинству живи тек 8% младих. Другим речима, збирно чак 67% младих живи са оба или једним родитељем. Погледамо ли социодемографске карактеристике испитаника, саме чешће живе девојке од младића (68% девојака наспрам 32% момака), високообразовани и они који имају између 25 и 29 година. Битно је приметити да у погледу радног статуса не постоји статистички значајнија разлика међу испитаницима који живе сами или са једним/оба родитеља. Разлог за остајање у родитељском дому тражи се пре свега у реструктурирању тржишта рада, већим захтевима за образованом радном

снагом и националним политикама које покушавају да одговоре на глобалне промене. Тако се разликују медитеранске земље и постсоцијалистичке земље (у које спада и Србија) од развијених западних земаља, пре свега скандинавских. Тако у Србији можемо говорити о продуженој адолесценцији, односно пролонгираном школовању, запошљавању, осамостаљивању и заснивању породице, чак и до касних тридесетих година. Посматрано према старосним кохортима, међу незапосленима је 61% оних који имају између 25 и 29 година, док према образовном критеријуму међу незапосленима нема статистички значајне разлике – изнадпросечно су незапослени и млади са средњом школом и са факултетским образовањем. То нам говори да заправо степен образовања не утиче нужно на проналазак запослења. Можемо закључити да млади који су и даље у образовном процесу имају позитивна очекивања у погледу свог будућег радног статуса. Тако збирно чак 67% њих мисли да ће након завршетка школовања моћи пре или касније да нађе посао. Од тога 25% њих је више оптимистично и верује да ће запослење наћи убрзо након завршетка школовања, док преосталих 42% свој оптимизам исказује кроз малу задршку – верују да ће након завршетка школовања након неког времена наћи посао. Са друге стране, свака четврта млада особа у Београду скептична је у погледу будућег запослења – 26% не верује да ће убрзо након завршетка школовања моћи да нађе посао.

Виши степен оптимизма показују ученици/студенти од ученица/студенткиња. Тако 54% младих мушкараца верује да ће након завршетка школовања моћи брзо да нађе посао (наспрам 46% женских испитаника), односно 58% испитаника показује песимизам у погледу проналазка посла након завршетка школовања наспрам 42% младих мушкараца. Такође, оптимизам показују пре свега ученици пре него студенти (56% испитаника узраста 15–19 година верује у брз проналазак запослења након школовања, док се са њима слаже 31% младих старости између 20–24 године). Генерално, можемо уочити правилност да са растом броја година испитаника опада степен оптимизма у погледу будућег запослења по завршетку школовања. Са друге стране, запослене младе смо питали да ли раде у својој професији, односно за посао за који су се школовали. У својој професији ради 35% запослених младих односно ако на то додамо још 7% који су рекли да „на неки начин” раде у својој професији, добијамо податак да 42% младих у Београду ради у својој професији. Са друге стране, чак 57% запослених младих не ради у професији односно у оној области за коју су се школовали.

Млади који не раде у својој професији а који су доминантни, су пре свега мушкарци, старости 25–29 година, са образовним степеном нижим од високог образовања. Овај налаз указује на повећану флексибилизацију радне снаге, односно својеврсну депрофесионализацију – млади ће пре прихватити посао који не одговара њиховим радним квалификацијама него бити без посла. Ово говори како о неусаглашености тржишта рада и образовног система, али и о потенцијалном проблему тзв. статусне фрустрације (статусне дисонанце). Наиме, реч је управо о феномену неусаглашености нивоа формалног образовања и образовања које захтева посао који се обавља, а који дугорочно може оставити негативне последице на психосоцијални развој личности. Реч је о томе да међу запосленима који не раде у својој професији има преко трећине и оних са високим образовањем, тако да иако нису доминантни међу запосленима који не раде у својој професији, не треба потценити овај број младих који раде вероватно послове за које су преквалификовани.

Тумачећи ове резултате треба имати на уму да је укупан број незапослених младих у узорку 17%6, али свакако је забрињавајућа чињеница да је међу незапосленим младим људима у Београду, чак 67% оних који су у статусу тзв ду-

готрајне незапослености. Наиме, дуготрајном незапослености се подразумева незапосленост дужа од годину дана. Ово узрокује пораст ризика од сиромаштва и социјалне искључености незапослене особе и њене породице. Ипак, овај податак требало би тумачити у контексту следећег питања. Наиме, чак 23% незапослених младих и не тражи посао, што значи да је дуготрајна незапосленост њихов избор. Но у сваком случају, податак о дуготрајној незапослености младих у Београду није занемарљив и не треба га олако схватити. Корупцију, непотизам и страначко запошљавање види 39% младих као основни разлог своје незапослености, а 22% истиче да не постоји потражња на тржишту рада са њиховом стручном спремом. Ово је још један од показатеља неусаглашености потреба тришта рада и образовног система Србије. Сваки девети млади Београђанин рекао нам је да је незапослен јер не пристаје да ради за плату која је мала. Пол и национална припадност као дискриминаторни фактор у потрази за запослењем навело је укупно тек 3% младих.

Савремена флексибилизација тржишта рада и радне снаге подразумева и нове форме радног ангажовања, исказаних пре свега у концепту волонтирања. Овај концепт се најјешће посматра као двострука добит – како се послодавце, тако и за волонтере. Послодавци на одређени период имају уштеду у фиксним трошковима који одлазе на плате а волонтери стижу искуство које им је неопходно како би у будућности добили плаћени посао. Сами млади сматрају да су им недостају разни курсеви знања, вештина и усавршавања (35%), али и курсеви којима би унапредили своје познавање страних језика (24%). На трећем месту најфреквентнији одговор је онај који се односи на писање ЦВ и припремни интервју за посао и ово је навело 17% младих као нешто о чему би им биле потребне додатне едукације. Различите праксе и волонтирања наводи 14% испитаника а сваки десети испитаник навео је обуке за лакше проналажење запослења. Иако су млади људи свесни неопходности прилагођавања потребама тржишта рада и флексибилизацији која она са собом носи (изражену и кроз све чешће облике несталних форми запослења и нових форми радних уговора – привремени и повремени послови), готово половина испитаних младих Београђана (47%) сматра да је најбоље имати релативно сталан посао односно бити на истом послу у дужем временском периоду.

Да је најбоље имати сталан и сигуран посао, један за цео живот, сматра 36% младих, а 16% верује да се треба прилагодити и да је најбоље радити повремене/привремене послове и често их мењати, јер то пружа прилику за стицање највише искуства. Ово нам говори да су и даље доминантни обрасци које су усвајали њихови родитељи (радећи цео живот на једном послу) и преносили их на своју децу.

Циљеви АППМ за област „Запошљивост младих”

Општи циљ:

Побољшање подршке младим људима у превазилажењу проблема и препрека са којима се суочавају приликом одабира занимања, ступања и опстанка на тржишту рада

Специфични циљеви:

1. Системски пратити и процењивати положај младих на тржишту рада;
2. Успоставити и усвојити концепт заједничке сарадње сва три сектора у области запошљавања младих;
3. Развијати програме подршке младима у тражењу посла кроз каријерно саветовање и едукацију за стицање нових знања и вештина;
4. Унапредити програме који доприносе стицању професионалног искуства и радног ангажовања младих;
5. Промовисати примере добре праксе кроз размену искустава и међуопштинску сарадњу на нивоу града Београд.

II ЗАПОШЉИВОСТ МЛАДИХ

Општи циљ: Побољшање подршке младим људима у превазилажењу проблема и препрека са којима се суочавају приликом одабира занимања, ступања и опстанка на тржишту рада

Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активност и	Временски рок
1	2	3	4	5
2.1. Систематски пратити и процењивати положај младих на тржишту рада	2.1.1. Спровести анализу положаја младих на тржишту рада (кроз анализе које су показатељи демографске и образовне тенденције, показатељи радне снаге, стопе неактивности, зараде и услове рада)	Спроведена анализа на територији града Београда Број укључених општина, институција и организација Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
2.2. Успоставити и усвојити концепт заједничке сарадње сва три сектора у области запошљавања младих	2.2.1. Програми оспособљавања локалних актера за заједничко писање и имплементацију локалних акционих планова за запошљавање младих	Број написаних локалних акционих планова за запошљавање младих Број реализованих обука за примену ко- менаџмент концепта Број младих укључених у процесе одлучивања заједно са стручњацима/ представницима институција и организација које се баве запошљавањем младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе на територији Града Београда	2022.-2026.
	2.2.2. Подржати пројекте који унапређују однос и сарадњу између образовних институција и послодаваца	Број укључених школа и високошколских установа Број укључених послодаваца Обухват младих Број споразума о сарадњи између образовних институција и послодаваца који регулишу активности током и након завршетка пројекта	Удружења ЈЛС/КЗМ Послодавци Високошколске установе на територији Града Београда	2022.-2026.
2.3. Развијати програме подршке младима у тражењу посла кроз каријерно саветовање и едукацију за стицање нових знања и вештина	2.3.1. Подржати пројекте обуке из елементарних занимања за младе без квалификација	Број спроведених програма обука Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	2.3.2. Подржати пројекте обуке из социјалног предузетништва и пројекте подршке социјалним предузећима која укључују младе а који се реализују у сарадњи са удружењима	Број спроведених програма обука Обухват младих Број основаних социјалних предузећа која укључују младе на територији града Београда	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	2.3.3. Подржати пројекте младих који укључују социјално предузетништво	Број подржаних пројеката Број основаних социјалних предузећа која укључују младе Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	2.3.4. Подржати креирање иновативних програма подршке младима из рањивих група приликом одабира занимања и ступања на тржиште рада (превођење, адаптација и прилагођавање постојећих и нових програма тој циљној групи)	Број креираних програма Број партнерских организација и институција укључених у програме Број креираних аудио и штампаних брошура Обухват младих Број организованих едукација и активности у склопу једног пројекта	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	2.3.5. Подржати унапређење постојећих и иницирати успостављање нових пројеката преко којих млади стичу практична знања, вештине и компетенције које су неопходне на тржишту рада	Број подржаних пројеката Број нових пројеката Обухват младих Територијална покривеност	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
2.3.6. Промовисати каријерно вођење, саветовање и целоживотно учење	Број реализованих промоција Број партнера укључених у активности Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.	
2.4. Унапредити програме који доприносе стицању професионалног искуства и радног ангажовања младих	2.4.1. Подржати различите видове радног ангажовања младих у граду Београду	Број подржаних програма радног ангажовања Обухват младих Број успостављених партнерства	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	2.4.2. Подржати успостављање и рад бизнис инкубатора на територији града Београда	Број основаних бизнис инкубатора Број корисника услуга бизнис инкубатора Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	2.4.3. Подржати омладинско предузетништво у оквиру васпитно- образовних установа (виртуелна предузећа, ученичке задруге, ученичке компаније и сл.)	Број подржаних пројеката Број младих укључен у пројекте	Удружења Школе Високошколске установе	2022.-2026.
	2.4.4. Подржати пројекте ради унапређења теоријског знања и практичних вештина младих у области предузетништва	Број подржаних пројеката Број реализованих програма Обухват младих Број изграђених партнерства	Удружења ЈЛС/КЗМ Високошколске установе	2022.-2026.
2.5. Промовисати примере добре праксе кроз размену искустава и међуопштинску сарадњу на нивоу града Београда	2.5.1. Подржати организовање студијских посета које промовишу и укључују младе у програме запошљавања и запошљавања	Број подржаних студијских посета Број посета на регионалним и локалним сајмовима образовања и запошљавања Број укључених незапослених младих у студијске посете Број укључених представника институција и организација који се баве запошљавањем младих у студијске посете	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	2.5.2. Повећати обухват студената укључених у програме БГ праксе	Број јавних предузећа и установа који нуде праксу Број студената обухваћених праксом	ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	2.5.3. Подржати примену интернет алата који промовишу предузетничку културу	Број реализованих пројеката Обухват младих Број креираних партнерства	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.

ЗДРАВЉЕ МЛАДИХ

Здравље младих се односи на системску бригу и акције у циљу очувања здравља младих (физичког и менталног) и превенцију понашања које је ризично по здравље. Ова област подразумева рад на унапређењу здравља младих, укључујући и оспособљавање младих за бригу о сопственом здрављу, промоцију здравих стилова живота, као и једнак приступ здравственој заштити. Подразумева и унапређење квалитета, ефикасности и доступности здравствених услуга, као и изналажење нових приступа за постизање бољег здравља младих.

Стратегија здравља Европске уније „Заједно за здравље” подржава свеукупну стратегију „Европе.

У овој стратегији наводи се да су неопходне боље инвестиције у здравље које се односе на: рационалније трошење средстава, али не неопходно само у одрживе здравствене системе, већ инвестирање у здравље младих кроз промотивне здравствене програме, као и инвестирање и развијање система једнаке здравствене заштите зарад смањења неједнакости.

Стратегија за развој и здравље младих у Републици Србији, као документ од националног значаја, јесте део стратегије развоја целокупног здравственог система и инструмент за мобилизацију не само здравственог сектора, већ и свих чинилаца друштва као партнера у очувању здравља младих, решавању проблема и спречавању понашања које је ризично по здравље. Стратегија обухвата циљеве, активности и очекиване резултате у унапређењу здравља младих, укључујући и оспособљавање младих за бригу о сопственом здрављу. Такође подразумева и унапређење квалитета, ефикасности и доступности здравствене заштите, као и изналажење нових приступа за постизање бољег здравља младих. Наведена стратегија препознаје неопходност успостављања националних приоритета у области здравља младих, који би послужили за креирање активности у области промоције здравља, са специјалним нагласком на младе људе као носиоце. Такође, партнерство са младим људима је један од кључних фактора који овај документ препоручује. Са обзиром на то да су идентификовани индикатори за праћење здравља младих на Националном нивоу, постоји могућност мерења успешности постојећих услуга и сервиса. Тек кроз евалуацију и примењивање добијених резултата у пракси биће могуће унапређење и подршка индивидуалним и колективним здравим стиливима живота, адекватним здравственим и социјалним услугама. Република Србија дефинисала је и индикаторе за праћење здравственог стања и здравственог понашања младих, који гласе:

„1. Здравствено понашање младих се разматра кроз проценат сексуално активних младих који користе кондом и друге поуздане/савремене мере контрацепције приликом сексуалног односа, затим праћењем преваленције злоупотребе психоактивних супстанци међу младима (дуван, алкохол, таблете, марихуана и остале дроге) и процента младих који су доживели насиље/злостављање.”

„2. Здравствено стање младих се прати кроз стање ухрањености младих, узрасно-специфичну стопу намерних прекида трудноће и специфичну стопу фертилитета, инциденцију сифилиса, гонореје, АИДС-а, гениталне хламидијазе, хепатитис Б и Ц вирусне инфекције, преваленцију ХИВ ин-

фекције, хепатитиса Б, хепатитиса Ц и гениталне хламидијазе у посебно осетљивим популационим групама младих, као и праћењем стопа самоубиства младих.”

„3. Степен коришћења служби за младе се разматра кроз проценат општина на територији Републике Србије на којима постоје саветовалишта за младе у склопу примарне здравствене заштите, као и кроз проценат младих који су посетили саветовалишта за младе и задовољни су њима.”

Што се тиче истраживања спроведеног од стране Канцеларије за младе Града Београда, о правилној исхрани и активности, женски испитаници желе више да знају, где уочавамо правилност да о овим темама желе више да знају са порастом броја година. Интересантно је приметити да и о развојно-психолошким проблемима изнадпросечно желе да знају испитаници из најстарије кохорте (25–29 година) и то пре свега жене. Ово је посебно занимљив налаз јер би се очекивало да су ово изнадпросечно испитаници из најмлађе групе, који су још увек у адолесцентском периоду, али резултати показују супротно. У ову категорију изнадпросечно спадају и незапослени, одакле заправо можемо закључити да фрустрација на тржишту рада ствара одређене развојно – психолошке проблеме код младих који ускоро излазе из ове „катеорије младих” и ствара им идентитетске проблеме са којима се тешко носе. Са друге стране, наркоманија и болести зависности су предмет интересовања пре свега за млађе испитанике, средњошколце, поједнако и за девојке и за момке, а тема о сексуално преносивим болестима је нешто о чему би више волели да знају млади мушкарци, узраста 15–19 и 20–24 године. О наведеним областима интересовања млади би највише волели да сазнају „лицем у лице” односно личним контактом и ово наводи свака трећа млада особа (34%). Друга два начина која се истичу су: путем интернета/сајта (29%) и кроз групни рад и радионице (16%). Остали начини на који би млади волели да сазнају више о темама које их занимају су знатно мање фреквентни: путем телевизије 7%, саветовалиште за младе 5%, телефонским путем, е-маил-ом и путем лифлета и брошура по 2%.

Лични контакт и групни рад и радионице преферирају пре свега ученици и студенти, а интернет као извор информација изнадпросечно преферирају испитаници са вишим и високим образовањем. У погледу тема из области здравља млади из Београда кажу да им највише недостају информације које се тичу: правилне исхране (26%) и физичке активности (26%), као и информације о развојно-психолошким проблемима младих (20%). О правилној исхрани и активности желе више да знају пре свега женски испитаници, где уочавамо павилност да о овим темама желе више да знају са порастом броја година, али је интересантно приметити да и о развојно-психолошким проблемима желе изнадпросечно желе да знају испитаници из најстарије кохорте (25–29 година) као и незапослени (на супрот очекивању да је реч о најмлађим испитаницима). Из овога можемо закључити да фрустрација на тржишту рада ствара одређене развојно-психолошке проблеме код младих који ускоро излазе из ове „катеорије младих” и ствара им идентитетске проблеме са којима се тешко носе. Наркоманија и болести зависности су предмет интересовања пре свега за млађе испитанике, средњошколце, поједнако и за девојке и за момке, а тема о сексуално преносивим болестима је нешто о чему би више волели да знају млади мушкарци, узраста 15–19 и 20–24 године.

Начин на који би млади највише волели да сазнају о темама које их занимају су пре свега личним путем (34%), путем интернета (29%) и кроз групни рад и радионице (16%). Саветовалиште за младе није препознато као нешто преко чега би млади волели да више сазнају о стварима које их занимају.

Ослањајући се на анализе коришћених докумената, комуникације са релевантним секретаријатима и институцијама надлежним за питања здравља младих, у области здравља, биће издвојени следећи приоритети:

Репродуктивно здравље и полно преносиве болести

Пораст сексуалне активности међу младима се наводи у свим истраживањима, као и све већи број оних који прво полно искуство доживљавају у раној адолесценцији, односно пре 16. године живота, самим тим снижавајући статистички просечан узраст остваривања првог полног односа. Претпоставља се да је и у Србији, у складу са савременим светским тенденцијама,

сексуална активност адолесцената у порасту. У истраживању којим је обухваћено 5385 студената у Србији установљено је да је сексуално искуство доживело 67,75% младића и 43,2% девојака. Нема повећања коришћења заштите од полно преносивих болести, док је уочена стагнација ширења ХИВ трансмисије код раније тзв. ризичних група (оболели од хемофилије, хомосексуалци итд), док је трансмисија сексуалним путем у порасту те је група младих посебно у ризику.

Ментално здравље младих и посебно осетљиве групе

„Лоше ментално здравље младих један од водећих ризика по здравље младих”. На ово указује Стратегија за развој менталног здравља, која наводи податке да постоји све већа стопа поремећаја понашања, болести зависности, депресије и самоубиства, као и ниска стопа контрацептивне заштите са све већим порастом сексуално преносивих инфекција. Посебно се издвајају следеће рањиве групе са којима се ретко спроводе програми који задовољавају задовољење специфичних потреба као и програми намењени менталном здрављу младих. „То су: млади без родитељског старања, бескућници, смештени у васпитне установе, сиромашни, они који нису обухваћени школским системом, припадници националних мањина, верских заједница, млади са потребом за посебном подршком, избегла и расељена лица.”

Млади са психичким поремећајима

Према подацима Светске здравствене организације од 3 до 12% младих има озбиљан психички поремећај, а 20% младих до осамнаесте године има неки од облика развојних, емоционалних или понашајних проблема. Најчешћи облици психичких поремећаја код младих су: депресија, анксиозност, злоупотреба психоактивних супстанци, анорексија, булимија, опсесивно– компулсивни поремећај, поремећај контроле нагона, поремећај (тешкоће) прилагођавања, специфичне тешкоће учења и поремећаји понашања.

Болести зависности

Подаци везани за злоупотребу психоактивних супстанци (ПАС) и болести зависности у Републици Србији нису потпуни. Сва досадашња истраживања и анкете, и ако методолошки неуједначена, указују на чињеницу да је број корисника ПАС међу популацијом младих у порасту (без обзира на субгрупе које постоје у овој популацији), такође узраст у ком се догађа први контакт са ПАС је снижен, док је комбиновање две или више ПАС све учесталије.

Поремећаји исхране

Највећи проценат младих, тачније две трећине њих, нормалне је ухрањености (66,7%) што представља значајно мањи удео у поређењу са 2006. годином (71,4%). Потхрањених је 5,1%, а умерено гојазних 14,5% и ту не постоје разлике у поређењу са 2006. годином. Међутим, приметан је значајно већи проценат гојазних (13,7% у поређењу са 8,5% 2006. године). Очекивано, међу најсиромашнијима, највише је потхрањене деце и младих (11,5% у поређењу са 5,1% на нивоу просека).

Физичка (не)активност

Истраживања показују да је бављење школским спортом позитивно повезано са укупним нивоом физичке активности код деце и младих и другим позитивним здравственим понашањима. Физичка активност изразито доприноси не само физичком, већ и менталном здрављу, као и когнитивном, социјалном и емотивном развоју сваког детета. Физичко васпитање је једини школски предмет који је усмерен на физичку активност, физички развој и здравље младих и, не случајно, једини је предмет поред математике и матерњег језика који има континуитет од првог до осмог разреда током обавезног основношколског образовања у Републици Србији, са основним циљем стварања здравог и радно способног становништва, ток су такмичења и одличја тек у другом плану.

Услед свега наведеног опало је учешће младих у грани спорта која је препозната као универзитетски спорт. Универзијада представља крајњу инстанцу такмичења у овом рангу. Студенти се баве спортом, услед похађања спортских активности у неком од локалних клубова, а не зато што имају своје универзитетске лиге и сл. Иницирањем поновног увођења предмета физичке културе као обавезне на Универзитету, била би пружена прилика младима који нису у могућности да похађају спортске активности у клубовима, то учине у оквиру редовног образовног програма.

Национални просветни савет је усвојио документ и мере за унапређивање наставе физичког васпитања у ком се наводи да ће се часови физичког васпитања вратити на факултете по изналажењу институционалног и финансијског модела који би то омогућио. Здравствено стање младих једне земље основна је полазна тачка за њен даљи развој. Жељено стање коме тежимо јесте да што већи број младих, али и оних који се баве здрављем младих, буде укључено у реализацију циља – што бољег здравственог стања младе популације кроз иновативне програме и подршку здравственим услугама и сервисима.

Циљеви АППМ за област Здравље младих

Општи циљ:

Повећати доступност и промоцију програма и услуга у области здравља и превенције болести младих људима, са акцентом на младе из маргинализованих група

Специфични циљеви:

1. Промовисати здраве стилове живота, са акцентом на активном укључивању младих у промотивне активности и индивидуалној одговорности младих за сопствено здравље, нарочито у односу на репродуктивно здравље, вршњачке односе, основна људска права;

2. Развијати образовне програм у области репродуктивног здравља;

3. Подстицати коришћење информационих технологија за креирање и спровођење програма промоције здравља и превенције болести младих;

4. Јачати међусекторску сарадњу између установа и удружења младих и за младе;

5. Иницирати програме превенције болести младих и заштите менталног здравља младих, младих из маргинализованих и ризичних група;

6. Превенција болести зависности;

7. Развој универзитетског спорта и повећање обухвата студената који су активно укључени у бављење истим.

Социјална политика према младима

Социјална политика према младима обухвата адекватно препознавање и реаговање у вези са околностима и потенцијалним проблемима које имају млади. Социјална политика је као област веома широка и подразумева бригу за младе, нарочито младе из маргинализованих група као што су: млади са инвалидитетом, Роми и Ромкиње, LGBTQ+ IQ, девојке, млади са психичким проблемима, млади родитељи, млади на институционалном смештају, итд. Социјална политика према младима подразумева оснаживање младих за самостално и одговорно проналажење решења које ће допринети њиховој потпуној интеграцији у друштво.

Европска унија је низом докумената дефинисала положај младих као изазов и ставила га у фокус планова за наредни период. Према једној од комуникација Европске комисије, међу кључним иницијативама ЕУ у области образовања и омладинских политика биће „обезбеђивање да свака будућа иницијатива ЕУ која се тиче младих обухвати предлоге који ће имати за циљ, између осталог, борбу против сиромаштва и социјалне искључености угрожених младих, путем неформалног учења и партиципативних метода.” У истом документу се истиче да је свака пета млада особа у ЕУ незапослена и у ризику од сиромаштва, док је свака десета млада особа која је запоослена и даље у ризику од сиромаштва. Поред тога, издвајају се екстремно социјално искључене групе попут Рома, особа са инвалидитетом, миграната... У области социјалне заштите и приступа основним услугама наводи се да „...упркос успеху система социјалне заштите да одговоре на најхитније потребе након избијања кризе, значајан проценат људи са ниским приманима има слаб приступ мрежама социјалне заштите”. Стога се акценат ставља на „већу ефикасност путем консолидације услуга и њихове боље испоруке, уз мобилизацију већег броја актера и инструмената.”

Област у Националној стратегији за младе која се бави социјалном политиком према младима је дефинисана као „Животне шансе свих група младих и ризици од социјалне искључености и неједнакости”. За однос државе према младима посебно је важно да узме у обзир и уважи разлике које постоје у шансама за развој и живот различитих група младих. У прегледу и анализи стања неопходно је уважити неједнаке животне шансе рањивих група младих и могуће ризике социјалне искључености и неједнакости оних који живе у посебно тешким условима или пак у удаљеним и забаченим крајевима. У Републици Србији постоје и регионалне разлике које се огледају у могућностима за образовање и запошљавање младих, као и у доступности културних и спортских садржаја. Постоје различите рањиве групе младих.

Млади Роми који у популацији младих од 15 до 20 година чине 5,7% према подацима и проценама Републичког

завода за статистику, упадљиво су мање обухваћени на свим нивоима школовања од њихових вршњака у општој популацији. Основну школу, од деце евидентиране у ромским насељима, похађа 66,2% (наспрам 94,4% остале деце у Републици Србији), а велики број рано напушта школовање (посебно девојчице); у средњу школу уписује се свега 14,1% младића Рома (наспрам 82,4% осталих) и 5,9% девојака Ромкиња (наспрам 88,9% осталих). Међу онима који накнадно (друга шанса) завршавају основну школу, такође је највише Рома (8,5% мушкараца и 8,6% жена).

У Републици Србији живи између 700.000 и 800.000 особа са инвалидитетом, од чега је 20,6% оних који су млађи од 24 године. Подаци из три одвојена истраживања говоре да највећи број особа са инвалидитетом завршава школовање на нивоу средње школе (у укупном узорку особа са инвалидитетом то износи 62,9%), док их је на високим школама и основним студијама знатно мањи број (25,5%). Такође, значајан број младих из ове групе завршава школовање у специјалним школама. У поменутих истраживањима је назначено да дискриминација према овој групи младих још увек постоји, иако је сада мања. Посебно су осетљиве поједине групе младих девојака, односно жена. Према подацима МICS5 истраживања 57 (2014), на узрасту од 15 до 19 година стопа рађања код адолесценткиња ромске националности је 152, а у општој популацији 22. Пре 15. године је у брак ступило 16,9% Ромкиња, у односу на 0,8% девојака из опште популације. Младе Ромкиње су у погледу образовања једна од најискљученијих група младих. Према истом истраживању, само 15% Ромкиња завршава средњу школу, у односу на 93% девојака из опште популације, или 28% момака ромске националности. Такође је важно истаћи да се у Републици Србији и кроз формални систем школовања (где преовладава женска радна снага; ниво и начин уџбеничког представљања полних улога) и друге образовне програме, још увек стереотипно приказују жене и мушкарце, те да је потребна већа заступљеност садржаја о равноправности полова (родној равноправности).

Млади родитељи, посебно младе самохране мајке, представљају ризичну и искључену групу када је у питању процес образовања. Ова проблематика повезана је и са сиромаштвом и води у нови круг сиромаштва (лоши услови за развој деце у следећој генерацији).

Према истраживању које је спровела Канцеларија за младе града Београда, добили смо податак да су то највише особе са физичким инвалидитетом и Роми. Наиме, 23% испитаника сматра да су особе са физичким инвалидитетом највише дискриминисане у Србији а 22% да су то Роми. Интересантно је приметити да се на трећем месту, додуше са 13% одговора, налазе жене а на четвртм припадници ЛГБТ популације (12%). Да су сами млади група која највише трпи дискриминацију у Србији сматра 6% испитаника. Свака двадесета млада особа сматра да је ипак реч о мигрантима и избеглицама, односно о припадницима друге конфесионалности. Мушки испитаници изнадпросечно наводе Роме као највише дискриминисане, а женски испитаници особе са инвалидитетом. Такође, мушки испитаници изнадпросечно верују да су млади највише дискриминисани и то су такође незапослени испитаници као и они који су самозапослени.

Као најчешћи облици дискриминације које угрожене и дискриминисане групе у Србији трпе млади наводе: психичко насиље (17%), игнорисање/занемаривање/искључивање из друштва (17%) као и немогућност запослења (16%). Физичко насиље је навело 12% испитаника, вербално насиље и вређање 11% а предрасуде и стереотипе 10% испитаних младих.

Психичко насиље највише трпе следеће групације: особе са физичким инвалидитетом (36% наспрам просека који је 23%), ЛГБТ популација (18% наспрам просека који је 12%) и жене (18% наспрам просека који је 13%). Игнорисање, занемаривање и искључивање из друштва млади изнадпросечно наводе када је реч о следећим друштвеним групацијама: мигранти и избеглице (8% наспрам просека од 4%), ЛГБТ популација (16% наспрам просека 12%), оболели од ХИВ/АИДС (5% наспрам просека од 1%). Физичко насиље се везује пре свега за жене (42% наспрам просека од 13%) и припаднике ЛГБТ+ популације (25% наспрам просека од 12%). Немогућност запослења се изнадпросечно везује за особе са физичким инвалидитетом (45% наспрам просека који је 23%), а предрасуде и стереотипи за припаднике ЛГБТ популације (27% наспрам просека од 12%).

Највећи број младих није лично искусио дискриминацију – 93% (графикон 33). Међу онима који су искусили дискриминацију као облици дискриминације јављају се вербално насиље и вређање (2%), немогућност запослења (1%), предрасуде и стереотипи (1%) и игнорисање, занемаривање и искључивање из друштва (1%).

У погледу социодемографских карактеристика испитаника који су имали личног искуства са дискриминацијом, није могуће радити анализу јер је удео оних који су били изложени дискриминацији мали да би се извучиле статистичке правилности. Као најодговорније за решавање проблема дискриминације млади виде пре свега државу. Наиме, 69% младих је навело да је држава најодговорнија за решавање овог проблема. На другом месту се налазе грађани али тек са 19% одговора. Свака двадесета особа одговорност приписује медијима (5%), а 3% мисли да су дискриминисане групе саме одговорне.

Кључни проблеми младих

Млади са проблемима у понашању и сукобу са законом

У систему социјалне заштите и званичним евиденцијама центара за социјални рад, у групи која је названа „деца и омладина са поремећајима понашања” обухваћена су како деца и омладина која су само једном починила прекршај или кривично дело, тако и она која се више пута јављају као починиоци кривичних дела и прекршаја. Карактеристике поремећаја понашања такође могу бити симптоми за друга психијатријска стања. Поремећај понашања представља једну широку, недовољно спецификовану категорију проблема који се као дијагноза даје малолетним лицима, јер се ради о личности која је у процесу развоја или формирања, односно у развојном периоду детињства и адолесценције.

Насиље у породици, родно засновано насиље и вршњачко насиље

На основу различитих истраживања која су спроведена у Србији, свака четврта жена је претрпела неки вид насиља. Према Истраживању вишеструких показатеља које је спровео Републички завод за статистику у сарадњи са УНИЦЕФ-ом, може се видети податак да је проценат жена које мисле да муж/партнер има право да удари или истуче своју жену у општој популацији 3,8%, док је код Ромкиња тај проценат 37,0%. Најчешћи облици насиља међу младима су насиље у породици, родно засновано насиље и вршњачко насиље, а истраживања говоре да је насиље међу младима у порасту.

Злостављање и занемаривање које је постало социјално видљивије, представља велики друштвени проблем који погађа како младе у породицама, тако и младе у установама за децу лишене родитељског старања, ромску популацију, избегла и расељена лица и остале категорије посебно осетљивих, маргинализованих и социјално угрожених. Обједињени подаци о учесталости злостављања не постоје ни на нивоу државе нити на нивоу појединих сектора. Свака институција независно од области (здравство, социјални рад, полиција, судство) која се бави збрињавањем жртава злостављања има своје податке. Велики број удружења бави се овом проблематиком, али ни они немају јединствену базу података. Поред тога, проблем је у неуједначености едукације и доктринарних ставова у овој области.

Трговина људима

Трговина људима представља продају и куповину особе, њену експлоатацију кроз употребу силе, претње, преваре или на други начин са циљем остварења зараде. Под трговину људима потпада сексуална експлоатација, принудни рад, принудно просјачење, илегално усвајање, принудни бракови, трговина органима и други облици. Иако не постоји стереотипни профил жртве, чешће су то особе из маргинализованих друштвених група и особе слабијег социо-економског положаја. Услед тога, млади који су у ризику од сиромаштва су под повећаним ризиком од уласка у ланац трговине. Такође је установљено да преовлађује унутрашња трговина, с обзиром да су жртве трговине у Србији најчешће управо из Србије.

Као примери добре праксе рада са младима на проблему трговине људима, показале су се превентивне активности које за циљ имају да младе људе информишу о проблему трговине људима, да им се скрене пажња на све опасности које овај проблем носи, али и да им се укаже на могућности превенције и начине заштите који им стоје на располагању.

Укључивање свих младих, нарочито младих из рањивих група у ширу друштвену заједницу је жељено стање коме тежимо. Ово се може остварити кроз оснаживање младих, промовисање и развијање услуга за младе, сензибилизација професионалаца који се баве младима и развој међусекторске сарадње. Потреба да се успоставе и/или унапређују одрживе и доступне услуге за младе из различитих рањивих група је веома изражена и на њу нам указују подаци из анализе тренутног стања о положају ових група. Међусекторска сарадња подразумева укључивање свих сектора (јавног, приватног и невладиног) у креирање и реализацију различитих услуга за побољшање положаја и здравља младих. Потребно је развијати разноврсне и одрживе механизме сарадње ових сектора који ће довести до веће ефикасности услуга и давати боље резултате. Интерсекторска сарадња институција и омладинских организација ће допринети бољој анализи потреба младих, а самим тим и адекватнијем одговору на њихове потребе.

Циљеви АППМ за област Социјална политика према младима

Општи циљ:

Унапређење програма, активности и услуга који доприносе већој социјалној укључености и инклузији маргинализованих младих

Специфични циљ:

1. Развијати програме за превенцију свих облика злостављања, насиља и експлоатације.

III. ЗДРАВЉЕ И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА ПРЕМА МЛАДИМА				
Здравље младих				
Општи циљ: Повећати доступност и промоцију програма и услуга у области здравља и превенције болести младих људима, са акцентом на младе из маргинализованих група				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок
1	2	3	4	5
3.1. Промовисати здраве Стилове живота, са Акцентом на активном Укључивању младих у Промотивне активности и индивидуалној одговорности младих за сопствено здравље, нарочито у односу на репродуктивно здравље, вршњачке односе, основна људска права	3.1.1. Промовисати развој превентивних програма усмерених на развој здравих стилова живота и вештина за здраво живљење (информисање, едуковање и саветовање)	Број промовисаних програма Број промовисаних програма из области информисања Број промовисаних едукативних програма Број промовисаних саветовања Обухват младих	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ Завод за здравствену заштиту студената Београд Високошколске установе	2022.-2026.
	3.1.2. Континуирано реализовати вршњачке едукације за младе, на основу усвојених националних стандарда и према акредитованим програмима заштите здравља младих	Број реализованих вршњачких едукација Број акредитованих програма Обухват младих Процена квалитета реализованих програма на основу оцене младих-корисника	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ Завод за здравствену заштиту студената Београд Високошколске установе	2022.-2026.
	3.1.3. Подржати нове едукативне програме намењене младима	Број нових програма Обухват младих Процена квалитета реализованих програма на основу оцене младих-корисника	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ Завод за здравствену заштиту студената Београд Високошколске установе	2022.-2026.
	3.1.4. Подржати програме спортско-рекреативних активности усмерених на очување и унапређење здравља младих	Број подржаних програма Обухват младих	Спортска удружења академија и универзитета са територије Града Београда Установе ЈЛС/КЗМ Високошколске установе	2022.-2026.
3.2. Развијати образовне програме у области репродуктивног здравља	3.2.1. Подржати програме вршњачке едукације за младе који су ван система у области репродуктивног здравља.	Број подржаних програма Обухват младих Број нових вршњачких едукатора	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.2.2. Промовисати методе савремене контрацепције и заштите репродуктивног здравља путем онлајн маркетинга и друштвених мрежа уз континуирану медијску кампању	Број промотивних активности Број пратилаца на друштвеним мрежама Анализа трајање медијске кампање Обухват младих програмима Обухват младих медијском кампањом	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
3.3. Подстицати коришћење информационих технологија за креирање и спровођење програма промоције здравља и превенције болести младих	3.3.1. Подржати развој нових канала комуникације у програмима здравствене превенције са посебним нагласком на online системе информисања и саветовања младих у области здравља	Број унапређених програма Број корисника нових канала комуникације у подржаним програмима Квалитет online система информисања, на основу оцене младих	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.3.2. Подржати кампање и пројекте који се даје превенцијом злоупотребе психоактивних супстанци, алкохола, дувана, коцкања и поремећаја исхране на креативан и модеран начин	Број реализованих кампања Број пројеката Обухват младих кампањама	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
3.4. Јачати међусекторску сарадњу између установа и удружења младих и за младе	3.4.1. Унапређивати свакодневно окружење младих на начин који подржава бригу о здрављу	Број обухваћених делова града Број обухваћених места Обухват младих	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.4.2. Подржати увођење здраве исхране у васпитно образовне установе	Број подржаних активности Територијална покривеност Број васпитно-образованих установа укључених у програме	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ Установа студентског центра Дом ученика средњих школа у Београду	2022.-2026.
3.5. Иницирати програме превенције болести младих и заштите менталног здравља младих, младих из маргинализованих и ризичних група	3.5.1. Подржати специјализоване програме инклузивног карактера за младе са посебним потребама	Број подржаних програма Обухват младих	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.5.2. Програми заштите менталног здравља младих усмерени на развој животних вештина – вештина комуникације, преговарања, решавања проблема и конфликта, управљање стресом ради повећања самопоуздања	Број реализованих програма Обухват младих	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.5.3. Програми за подршку и развој (постојеће и нове) служби за психолошку подршку младима: СОС телефони, интернет и face-to-face саветовалишта	Број спроведених програма Обухват младих	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ Високошколске установе	2022.-2026.
	3.5.4. Програми промоције заштите менталног здравља младих и смањивања дискриминације према младима са поремећајима менталног здравља путем онлајн маркетинга и друштвених мрежа, уз пратеће медијске кампање	Број спроведених програма и кампања Број друштвених мрежа Број пратилаца на друштвеним мрежама Обухват младих	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.5.5. Програми информисања младих, наставника, родитеља и др. о менталном здрављу и начинима његовог очувања	Број спроведених програма Обухват младих Обухват наставника Обухват родитеља	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ Високошколске установе	2022.-2026.

1	2	3	4	5
3.6. Превенција болести зависности	3.6.1. Подржати програме превенције: злоупотреба психоактивних супстанци, алкохола, дувана, коцкања и поремећаја исхране	Број подржаних програма превенције Број подржаних програма за сваку болест зависности Обухват младих	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
3.7. Развој универзитетског спорта и повећање обухвата студената који су активно укључени у бављење истим	3.7.1. Подршка бесплатним спортским садржајима намењених младима	Број реализованих програма Обухват младих Територијална покривеност	Спортска удружења академија и универзитета на територији Града Београда Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.7.2. Подржати нове едукативне Програме и рад Спортских удружења академија и универзитета на територији Града Београда	Број реализованих програма Обухват младих	Спортска удружења академија и универзитета на територији Града Београда Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.

Социјална политика према младима				
Општи циљ: Унапређење програма, активности и услуга који доприносе већој социјалној укључености и инклузији маргинализованих младих				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок
1	2	3	4	5
3.8. Развијати програме за превенцију свих облика злостављања, насиља и експлоатације	3.8.1. Подржати програме едукације младих и њихових организација о законској регулативи, стратешком оквиру у области превенције злостављања, насиља и експлоатације	Број одржаних едукација Обухват младих едукацијама	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.8.2. Организовати кратке и ефектне акције информисања младих о њиховим правима и начинима како да их остваре у области превенције злостављања, насиља и експлоатације	Број одржаних акција Обухват информисаних младих	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.8.3. Развијати различите облике саветодавних програма (вршњачка саветовалишта, СОС телефони и сл.)	Број подржаних саветовалишта, СОС телефона и сл. Обухват младих ангажованих на програмима Обухват младих корисника програма	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	3.8.4. Подржати умрежавања у локалној заједници у области превенције злостављања, насиља и експлоатације младих, посебно младих из маргинализованих група	Број покренутих мрежа Број и структура укључених локалних актера	Удружења Установе ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.

IV. КУЛТУРА И ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ

КУЛТУРА

Културу можемо дефинисати у веома широком контексту, и она постоји у облицима који су многострани и стално се мењају зависно од места, укуса и раздобља. Култура је део прошлог, садашњег и будућег личног и колективног наслеђа, којем свако наредно покољење даје свој допринос. На одређени начин, она је одраз сваког друштва. За нас је важно да, када културу посматрамо у контексту младих људи, приметимо да млади кроз своју културну праксу и своју способност за иницијативу, истраживање и иновацију изграђују и играју улогу у свим културним развојима.

У Републици Србији је усвојен Закон о култури. У Националној стратегији за младе међу областима постоји она која се односи на слободно време младих у којој се спомине доста проблема у области културе. Међутим, културна производња и потрошња као засебна област не постоји. Као основ за прецизније дефинисање активности из ове области представља проблем то што не постоји национална стратегија развоја културе.

Истраживање спроведено од стране Канцеларија за младе Града Београда показује да културне праксе младих нису на задовољавајућем нивоу и постоји простор за унапређење у овом питању. Наиме, највећи број младих у последњих годину дана ниједном није био на књижевној вечери/стручном предавању (84%), позоришној представи/балету/опери (68%), музичком концерту (46%), посети историјским местима (56%), биоскопу (30%) или у музеју/ликовној

изложби (62%). Међу праксама које су најзаступљеније издвајају се посета биоскопима и музичким концертима. Тако је 22% младих у последњих годину дана барем једном било у биоскопу, односно 25% је барем једном било на неком музичком концерту. Ниједну књигу у последњих годину дана није прочитало 17% младих, једну је прочитала свака пета млада особа, од две до пет 44% младих, а 13% је прочитало преко 10 књига. Међу младима који не читају, доминирају мушки испитаници, нижеобразовани, са порастом броја година расте вероватноћа да млади у последњих годину дана нису прочитали ниједну књигу.

Када је у питању културно стваралаштво и креативност младих, можемо закључити да млади у Београду не користе своје креативне потенцијале у довољној мери. Наиме, преко 90% младих не бави се ни сликањем/вајањем/цртањем, фотографијом/филмом, писањем, плесом или глумом. Нешто светлија ситуација је у погледу свирања и певања али и овде се чак 83% младих не бави овом активношћу. Свирањем и певањем се бави свака једанаеста млада особа (9%), а сликарством/цртањем/вајањем свака двадесета млада особа у Београду. У погледу мотивације за посећивање културних догађаја или локација доминира став да то раде они млади који иначе воле да прате културу и културна дешавања (24%), као и заинтересованост за одређену тему (18%).

Међу младима који су рекли да не посећују културне догађаје нити локације од културног значаја изнадпросечно су заступљени мушки испитаници, нижеобразовани, узраста 15-19 година, а међу старијим испитаницима запослени у јавном сектору. Као главни разлог за неупражњавање културних активности издвајају се недостатак времена (41%) али и висока цена улазница (31%).

Сваки пети млади Београђанин сматра да културној понуди њиховог града ништа не фали (20%), а међу онима који налазе недостатке издвајају се: приступачније цене културних дешавања (15%), бесплатна улична дешавања (11%) као и фестивали на отвореном (9%). Приступачније цене посебно наводе најмлађи испитаници као и они незапослени те ученици/студент. За бесплатна улична дешавања су изнадпросечно заинтересовани мушки испитаници, као и испитаници узраста 20–24 године, односно ученици и студенти.

Култура је веома уско повезана са напретком и прогресом у друштву, једним од централних појмова науке о друштву и политици. Културни активизам у свом опусу садржи учешће друштвене групе или појединца у стварању културних вредности. Како би млади учествовали у стварању културних добара, потребно је информисати их о значају њиховог ангажмана и тиме повећати њихову мотивацију за укључивање у културне активности. Неопходна је координација и сарадња свих структура различитих институција, као и њихово прилагођавање новим начинима рада и комуникације, како на националном тако и на регионалном и локалном нивоу. Вишеструки значај овакве сарадње огледа се и у чињеници да млади и омладинска удружења уносе иновације и у рад самих установа културе и других институција, које могу користити младалачку енергију и креативност и иновирати своје програме и начине организације. Постоји потреба за израдом стратегије социо-културне анимације као засебног дела стратегија за младе на свим нивоима (или као део акционог плана), што би допринело већем ангажовању младих у процесима културне производње и потрошње.

Циљеви за област Култура младих

Општи циљ:

Повећати доступност културног садржаја, унапредити квалитет културне потрошње младих и за младе, као и оснажити младе за учешће у креирању културних активности

Специфични циљеви:

1. Подстицати и афирмисати стваралаштво младих у свим областима културе и уметности;
2. Унапређивати понуду, квалитет и доступност садржаја из области културе;
3. Унапредити услове за културне и уметничке активности и сарадњумладих стваралаца.

ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ

Информисаност младих се описује као могућност приступа потпуним, објективним, разумљивим и поузданим информацијама о свим питањима и потребама које млади изразе. Неко ко је млада особа не може користити одређену услугу или учествовати у некој активности, ако не зна да она постоји, не може да користи своја права и одговорности као грађанин/ка или корисник, као запослена или незапослена особа ако није адекватно информисана. Квалитетно информисање је основни предуслов за лични и друштвени развој младих, за развијање њихових пуних потенцијала као појединаца/ки и активних грађана/ки, и предуслов за побољшање општег квалитета живота младих људи. Квалитетно информисање се заснива на потреби младих да буду информисани и прилагођавању средства информисања захтевима ове популације.

Европска унија је кроз своја документа подржала важност информисања младих особа. Оно је своје место нашло у Универзалној декларацији људских права, у Конвен-

цији о правима детета, Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода. Постало је индикативно да ефективног учешћа младих нема уколико они нису информисани о могућностима које су им доступне, на локалном, регионалном, националном, европском и светском нивоу.

Закон о младима препознаје значај информисања и потребу да се млади информишу и издају публикације (члан 20). Стратешки циљ НСМ гласи „Благовремено и свеобухватно информисање младих је битан предуслов за успешно остварење циљева Стратегије.” На основу законских аката у Србији, можемо закључити да информисање представља темељ неопходан за остварење свих других стратешких циљева.

Национална стратегија за младе у оквиру наведеног стратешког циља подржава изградњу система информисања младих на свим нивоима и у свим областима. Издваја се важност информисања младих о могућностима и перспективама у локалној средини, као и доступност информација. Са друге стране истакнута је потреба да се ради са младима у циљу повећања њихове информатичке писмености. Посебне теме у којима би информисање требало унапредити су повезане са запошљавањем (информисање младих о избору занимања, могућностима запошљавања и перспективама на тржишту рада) и одрживог развоја (градити глобалне електронске мреже међу омладинским организацијама које промовишу одрживи развој). НСМ наводи да медије, а најчешће телевизију и новине, прати велики број младих. Ипак, они веома ретко пажњу посвећују информативним и политичким програмима, а више од половине њих уопште не прати вести. Поставља се питање колико су садржаји у медијском простору погодни и прилагођени младима. Национална стратегија указује на значај креирања и обogaћивања садржаја медијских кућа који имају образовни карактер, а примерени су овој друштвеној групи. Иако медији представљају значајан фактор у развоју младих и целокупног друштва, приметно је да је недовољна пажња посвећена медијском описмењавању ове групе.

Млади у области информисања имају двоструку улогу. Они су примаоци информација, циљна група којој се медији, организације, државе обраћају. Са друге стране једнако значајна, али мање препозната, је њихова улога аутора, креатора, односно преносиоца информација.

Сваки историјски период карактерише одређена генерација, а сваку генерацију неке специфичности које се везују за друштвене, културне, социоекономске, глобалне и друге околности.

Тако је генерација рођена након Другог светског рата позната као тзв бејби бум генерација, генерације рођене од 60-их година XX века па до краја 70-их су познате као генерација X, од 80-их до средине 90-их на историјској сцени је била тзв генерација Y, а од почетка новог миленијума, са дигиталним добом, говори се о генерацији Z. „Њу одликује познавање и раширена употреба медија, дигиталних технологија и информација. Они користе све предности које пружају средстава комуникацију. (...) Њима је сасвим природно да контролишу ток информација, да упијају вишеструко више података од претходних генерација, да уче оно што сами изаберу, да комуницирају истовремено на вишеначина и да истовремено обављају више интелектуално захтјевних радњи. То је генерација која је рођена кад су дигиталне технологије већ постојале. Њима су компјутери, интернет, мобилни телефони, МПЗ плејери дати рођењем и они су уз њих одрастали не знајући за другачији свет, свет у ком нису постојале технолошкесправице, разни софтвери, компјутерске игрице и слично” Наиме, за половину

(50%) младих у Београду примарни извор информисања је интернет. На другом месту се налазе њихови пријатељи, преко којих свака четврта млада особа добија нове информације. Телевизија је извор информација за сваку девету младу особу (11%), а родитељи за тек 6% младих. Новине нису популаран извор информисања, па их наводи свега 4% младих.

Нема разлике у одговорима испитаника у погледу полне структуре. Интернет је изнадпросечно заступљен као извор информисања за младе који имају између 20 и 24 године, а телевизија код најстаријих испитаника. Очекивано, употреба интернета међу младима је на свакодневном нивоу, 97% младих користи интернет сваки дан а само 3% два до три пута недељно. Просечно свакодневно уз интернет млади проведу готово четири сата (3,96). Не постоји разлика по социодемографским карактеристикама испитаника и употребе интернета – интернет користе сви млади, без обзира на пол, старост, радни статус, националност и степен образовања. Могућности за путовања и боравак у иностранству

је најфреквентнији одговор и наводи га 22% испитаника. На другом месту су информације које се тичу погодности за младе, као што су попусти, картице, бесплатне услуге, и њих наводи 18% испитаника, а на трећем месту су информације о спортским дешавањима (17%). Следе информације које се тичу културних дешавања (12%), здравља младих (11%), као и оне које се односе на тражење запослења (10%). О активизму младих мањак информација има 7% испитаника а о заштити животне средине 3% испитаника.

Циљеви за област Информисање младих

Општи циљ:

Стварање услова за благовремено и квалитетно информисање младих

Специфични циљеви:

1. Подстицати квалитетне видове информисања младих;
2. Подстицати младе на креирање и пласирање информација.

IV. КУЛТУРА И ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ				
Култура				
Општи циљ: Повећати доступност културног садржаја, унапредити квалитет културне потрошње младих и за младе, као и оснажити младе за учешће у креирању културних активности културне понуде				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок
1	2	3	4	5
4.1. Подстицати и афирмисати стваралаштво младих у свим областима културе и уметности	4.1.1. Подржати пројекте у области уметничког и савременог стваралаштва младих	Број подржаних пројеката Број младих укључених у планирање, припрему и реализацију подржаних пројеката Обухват младих корисника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.1.2. Подржати програме и пројекте који се односе на увођење различитих облика алтернативног стваралаштва младих	Број подржаних пројеката и програма Број младих укључених у планирање, припрему и реализацију подржаних пројеката и програма Обухват младих корисника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.1.3. Подржати програме и пројекте младих који укључују гостовања у земљи и у иностранству	Број гостујућих програма младих из земље и иностранства Број програма младих из земље који су гостовале у иностранству Број ЈЛС у којима су гостовали програми из земље и иностранства	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.1.4. Подржати мултикултуралне и интеркултуралне пројекте младих и за младе	Број подржаних пројеката Број младих укључених у планирање, припрему и реализацију подржаних пројеката Обухват младих корисника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
4.2. Унапређивати понуду, квалитет и доступност садржаја из области културе	4.2.1. Подржати програме и пројекте који утичу на повећање доступности информација о услугама, програмима и манифестацијама свих релевантних установа културе и других актера у култури на покрајинском и локалном нивоу путем интернета	Број подржаних програма и пројеката који утичу на повећање доступности информација путем интернета Број креираних интернет презентација установа културе и других актера у култури Број прегледа интернет презентација Број и правременост објављених информација (rating сајта)	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.2.2. Подржати постојеће и увести нове медијске садржаје младих и за младе из области културе; увести редовне културне рубрике у електронске и штампане медије чији су уредници млади из свих група	Број подржаних програма и пројеката Број уведених културних рубрика у електронске и штампане медије Обухват младих који су учествовали у креирању и увођењу културних рубрика у електронске и штампане медије Обухват младих који су корисници/це културних рубрика електронских и штампаних медија	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.2.3. Кампање и акције усмерене на изградњу културних навика младих	Број подржаних кампања и акција Обухват младих који су учествовали у планирању, припреми и реализацији кампања и акција Обухват конзумента културних садржаја	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.2.4. Подржати едукације и семинаре о организовању и управљању културним догађајима	Број одржаних едукација и семинара Обухват младих који су учествовали у планирању, припреми и реализацији едукација и семинара Обухват младих који су присуствовали едукацијама и семинарима Број одржаних културних догађаја након едукација и семинара	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
4.3. Унапредити услове за културне и уметничке активности и сарадњу младих стваралаца	4.3.1. Подржати пројекте који унапређују културну и уметничку размену младих из свих група и удружења младих и за младе у земљи и иностранству	Број пројеката реализованих у земљи и иностранству Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.3.2. Подржати пројекте мапирања напуштених јавних простора у Београду који могу бити искоришћени за младе и њихове активности	Број подржаних пројеката Број мапираних објеката Број младих који су учествовали у мапирању објеката Број младих који су упознати са бројем напуштених јавних простора	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.3.3. Подржати пројекте унапређења постојећих простора и њихово привођење намени и подршка пројектима отварања нових простора за младе из свих група	Број простора који су унапређени и приведени намени Број новоотворених простора Обухват младих корисника унапређених и новоотворених простора	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.

Информисање младих				
Општи циљ: Стварање услова за благовремено и квалитетно информисање младих				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок
1	2	3	4	5
4.4. Подстицати квалитетне видове информисања младих	4.4.1. Програми промоције стандарда квалитета омладинског информативног рада у складу са Европском повељом о информисању младих	Број реализованих програма Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.4.2. Подржати организацију сајмова, форума, трибина младих ради међусобног информисања о удружењима младих и за младе, њиховим активностима пројектима и др. информацијама значајних за младе	Број организованих сајмова, форума, трибина и сл. Број укључених удружења, медија и др. Обухват младих Територијална покривеност	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.4.3. Информисати младе о расположивим ЕУ Фондовима који се односе на омладинску политику, њихове приоритете и услове аплицирања	Број реализованих пројеката Територијална покривеност Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.4.4. Спровести истраживања ради системског праћења и процењивања потреба младих потреба, проблема, ставова младих	Број реализованих истраживања Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.4.5. Информисати младе о правима, одговорностима, могућностима и видовима остваривања њихових права	Број пројеката Квалитет информација на основу оцене младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.4.6. Развијати критички приступ у односу на информације које се пласирају младима	Број пројеката Обухват младих Територијална покривеност	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.4.7. Унапредити информисање младих о програмима финансирања мобилности младих у васпитно-образованим установама	Број пројеката Број укључених васпитно-образованих установа Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
4.5. Подстицати младе на креирање и пласирање информација	4.5.1. Подстицати младе на креирање информативних садржаја на интернету (веб портал, апликације, блогови и др.)	Број пројеката Обухват младих који су креирали информатичке садржаје Број медија који су пласирали ове садржаје	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.5.2. Подржати реализацију информативно-образовних програма за младе, електронских и штампаних средстава информисања (часописи, радио и тв емисије) у сарадњи са младима	Број и врста подржаних информативно-образовних радио и телевизијских програма Број подржаних информативно-образовних активности у електронским и штампаним медијима Број медија који су пласирали ове садржаје Квалитет садржаја на основу оцене младих Број младих укључен у креирање програма	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.5.3. Подржати едукације младих које се односе на информатичку писменост	Број пројеката Обухват младих Територијална покривеност Квалитет едукација на основу оцена младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.5.4. Подржати едукације и обуке актера омладинске политике ради квалитетнијег медијског пласирања информација ка младима	Број пројеката Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	4.5.5. Промовисати активизам младих на местима која су њима блиска (школе, школска дворишта, факултети, паркови, локали, спортске и музичке манифестације online активности и сл.)	Број реализованих промотивних програма Број и врста места на којима су организоване промоције Обухват младих Квалитет промотивних активности на основу оцене младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.

V. АКТИВИЗАМ И СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ

Активизам младих

Активизам младих представља све улоге које млади остварују у друштву, а којима утичу на заједницу, залажу се за једнака права и могућности, развијају своје потенцијале. Активизам младих је формално дефинисан и обезбеђен кроз законске акте, а суштински оствариван кроз појединачне и групне иницијативе младих на локалном, регионалном и државном нивоу. Активни млади су равноправни учесници у свим областима друштвеног живота, који са правима и могућностима преузимају и одговорност за будућност заједнице.

Начело активног учешћа младих представља једно од шест начела Закона о младима (ЗОМ) и упућује да „сви, а посебно субјекти омладинске политике, обезбеђују подстицајно окружење и дају активну подршку у реализацији омладинских активности младих, предузимању иницијативе и њиховом смисленом укључивању у процесе доношења и спровођења одлука које доприносе личном и друштвеном развоју, а на основу пуне обавештености младих.” (члан 8). Развој активизма и залагање за учешће младих у доношењу

одлука кроз одржив институционални оквир, а на основу потреба младих и у партнерству са младима, представља циљ Националне стратегије за младе.

Савети за младе су предвиђени Законом о младима, њихова основна функција је подстицање и усклађивање активности у вези са развојем, остваривањем и спровођењем омладинске политике, као и предлагање мере за њихово унапређење.

Канцеларија за младе је орган локалне самоуправе коју она и образује, а задужено је за креирање и спровођење омладинске политике на локалном нивоу. Канцеларија за младе иницира и успоставља сарадњу са релевантним партнерима, подстиче активизам младих, пружа подршку иницијативама младих и удружењима за младе.

Ученички парламенти се налазе у оквиру образовних институција и омогућавају ученицима да се удружују, заступају интересе свих ученика у школи и учествују у доношењу одлука које се њих непосредни тичу.

ЗОМ је уредио оснивање и правни положај удружења, тачније поделио их је на удружења младих, удружења за младе и неформална удружења (члан 13). „Удружење младих је удружење које је уписано у регистар и делује у складу са законом којим се уређује оснивање и правни поло-

жај удружења, а чије чланство чини најмање две трећине младих и чији су циљеви или област остваривања циљева усмерени на младе, у складу са овим законом. Удружење за младе је свако друго удружење које је уписано у регистар и делује у складу са законом којим се уређује оснивање и правни положај удружења, а чији су циљеви или област остваривања циљева, поред осталог, усмерени и на младе, у складу са овим законом. Млади могу да се удружују и у неформална удружења чији су циљеви или област остваривања циљева усмерени на младе, у складу са овим законом, а која делују у складу са законом којим се уређује оснивање и правни положај удружења.”

Према ЗОМ омладински рад представља „онај део омладинских активности које се организују са младима и за младе, заснивају на неформалном образовању, одвијају у оквиру слободног времена младих и предузимају ради унапређивања услова за лични и друштвени развој младих у складу с њиховим потребама и могућностима и уз њихово добровољно учешће” (члан 3, тачка 4). Омладински рад је подржан кроз рад Националне асоцијације практичара/ки омладинског рада (НАПОР) који ради на едукацији, стандардизацији и подржавању омладинског рада у

заједници, тј. усвојени су стандарди у области принципа, етике и квалитета омладинског рада.

У Београду, грађански активизам младих на изузетно ниском нивоу – преко 90% младих не бележи своје чланство готово ни у једној организацији (било да је она политичка, хуманитарна, спортска, професионална и сл.). Једина врста организација која бележи нешто веће чланство младих јесу спортске и рекреативне организације али чак и овде налазимо да 84% младих није члан ни оваквих организација. Сваки десети млад човек је (не)активан члан или волонтер неке хуманитарне организације, а у политичким странкама је тек 4% испитаника. Погледамо ли њихову стварну активност, односно без обзира на чланство, колико су заиста активни, добијамо податак да је у свим организацијама најмање оних који процењују да су много активни. Млади који су чланови или волонтери неких организација су то пре свега јер желе да направе неку промену (25%), желе да се на тај начин друже и шире свој социјални капитал (23%), да стичу искуства и знања (17%), али некима је то и лична сатисфакција (17%).

У погледу утицаја младих на могућност друштвене промене генерално преовладава негативан став – да је утицај младих мали или никакав верује наполовична већина младих (53%), док преискудан или велики утицај младих на друштвене промене налази 45% младих. На питање зашто се млади у већој мери не ангажују у политичком животу, испитаници сматрају да су три главна разлога: незаинтересованост за политику (26%), губитак поверења у политичке странке (25%) и губитак поверења у политичаре (20%). Најмлађи испитаници изнадпросечно одговарају да немају већег интереса за политику односно да нису заинтересовани, док најстарији изнадпросечно одговарају да су млади изгубили поверење у политичаре и у политичке странке. Прво што можемо уочити јесте да је грађански активизам младих на изузетно ниском нивоу. Тако чак преко 90% младих не бележи своје чланство готово ни у једној организацији (било да је она политичка, хуманитарна, спортска, професионална и сл.).

Једина врста организација где је ситуација за нијансу боља јесу спортске и рекреативне организације и клубови. Међутим, иако је овде чланство на највишем нивоу оно је и даље у оквирима изузетно ниског степена активизма. Наиме, чак 84% испитаника није члан ниједне спортске и рекреативне организације, 7% је само члан, 7% је и активан члан, а 2% волонтира у оваквим организацијама.

Са друге стране, остале организације бележе још суморније резултате. Омладинске организације броје тек 6% активних и неактивних чланова, ученичке/студентске организације 7% активних и неактивних чланова и 1% волонтера, организације у области културе и уметности (КУД-ови) укупно 5% активних, неактивних чланова и волонтера, верске организације укупно 6% активних, неактивних чланова и волонтера. Невладине организације и удружења грађана имају најлошији скор и броје свега 3% укупно што активних и неактивних чланова, што волонтера. Политичке странке броје 2% активних чланова, 1% неактивних и 1% волонтера. Коначно, хуманитарне организације (црвени крст, помоћ деци и старима и сл.) имају 2% активних младих чланова, 4% неактивних младих чланова и 4% волонтера.

Погледајмо најпре спортске и рекреативне организације које иначе бележе највишу стопу чланства. Чак и у организацији код које бележимо највећу стопу чланства, само трећина младих (32%) је много активна, 39% је осредње активно а 29% је мало активно. Генерално посматрано, највећу стварну активност бележимо међу спортским и рекреативним организацијама (32%), невладиним организацијама (29%), организацијама у области културе и уметности (25%). Са друге стране да су мало активни чланови/волонтери најзаступљенији су одговори код следећих организација: верских (79%), невладиних (57%) и омладинским (50%). Осредњи ангажман највише је узет у политичким организацијама – 80%.

Посебно је занимљиво погледати који се то мотиви крију иза (изразитно ниског) активизма младих. Млади који су чланови или волонтери неких организација су то пре свега јер желе да направе неку промену (25%), желе да се на тај начин друже и шире свој социјални капитал (23%), да стичу искуства и знања (17%), али некима је то и лична сатисфакција (17%). Путовања, провид и забава мотив су за тек 6% активних младих, могућност за будућу зараду наводи такође 6% младих, а могућност за запослење 4% активних младих.

За најмлађе испитанике (15–19 година) од изнадпросечне важности као мотив за активизам јавља се жеља да направе неку промену као и путовања/провид/забава. У средњој старосној кохорти доминира као мотив стицање искуства и знања, док је за најстарије испитанике (25–29 година) важна лична сатисфакција и дружење и стицање контаката. Могућност за запослење се као мотив јавља искључиво код испитаника који имају завршену двогодишњу или трогодишњу средњу школу.

Политички активизам младих

Политички активизам грађана односи се на активности грађана који имају намеру и потребу да утичу на државне структуре, тела и уопште на друштвено политичку ситуацију у једној држави, било путем гласања или других облика активизма. У том смислу, посебно важно је испитивање односа младих према политичком животу, кроз анализу њихове заинтересованости за политику, перцепцију разлога због којих је ангажман у политичком животу низак и коначно, кроз анализу кључних мотива за учествовање у политичком животу.

У Србији је ангажман младих преко политичких партија специфичан. У поређењу са другим европским државама, млади у Србији су у врху према чланству у политичким партијама (око 12%). Тумачећи резултате овог истраживања не треба заборавити да је наведени податак валидан на нивоу целе Србије, а да је ово истраживање рађено само у Београду односно свим београдским општинама. Ранија истраживања

су такође показала још једну специфичност политичког активизма младих у Србији: однос активног и неактивног чланства међу младима, поново је међу највишим у Европи, што значи да је пожељност поседовања чланске књижице важнија од стварног активизма 11. И у овом истраживању смо видели да активних чланова у политичким организацијама има само 2% и притом, они сами кажу да су средње активни.

Млади у Београду сматрају да област политике није резервисана само за њихове старије суграђане. Збирно посматрано 68% младих сматра да млади треба да се баве политиком и политичким питањима. У оквиру овог удела, натполовична већина испитаника (52%) сматра да млади треба да се ангажују политички ако верују да ће то направити неке друштвене промене, а 16% сматра да млади треба да се ангажују само ако ће им то омогућити неку корист. Супротан став, да политика није нешто чиме би млади требало да се баве, сматра 29% испитаника.

Млади мушкарци изнадпросечно верују да се политиком треба бавити само ако ће то донети неку корист (20% мушкараца наспрам 16% што је просек за овај одговор), док младе девојке и жене сматрају имају оптимистичнији став да се треба ангажовати ако верују у могућност друштвене промене. Да млади не треба да се баве политиком мисле пре свега средњошколци (15–19 година), као и они са нижим степеном образовања. Када смо испитанике питали колики утицај уопште млади могу да имају на друштвене промене, приметили смо да је мишљење младих подељено. Наиме, свака трећа млада особа сматра да је утицај младих на друштвене промене значајан, док исто толико (36%) верује да је овај утицај ипак мали. Пресудан утицај младих на друштвене промене налази свака једанаеста млада особа у Београду (9%), док никакав утицај налази 17% младих.

Најмлађи испитаници напросечно одговарају да немају већег интереса за политику односно да нису заинтересовани (35% наспрам 26% што је просек), док најстарији (25–29 година) изнадпросечно договарају да су млади изгубили поверење у политичаре (24% наспрам 20% што је просек) и у политичке странке (35% наспрам 25% што је просек).

Циљеви за област Активизам младих

Општи циљ:

Стварање услова за подстицање активизма младих у свим сегментима друштва

Специфични циљеви:

1. Развијати капацитете актера омладинске политике и механизме учешћа младих;
2. Подстицати и подржавати програме у којима су млади активно и равноправно укључени у све сегменте планирања и реализације;
3. Унапредити активизам младих у образовним установама кроз рад ученичких и студентских парламената;

4. Подстицати активизам младих у функцији развијања међусекторске сарадње на свим нивоима и у свим областима.

Слободно време младих

Слободно време подразумева време које млади креирају и користе га по сопственом нахођењу. Дакле, слободно време представља све битнији чинилац (само) васпитања појединца, али оно и поред позитивног утицаја на развој и васпитање личности може постати и полигон непродуктивности, уколико није квалитетно усмерено.

У Националној стратегији за младе се у претходном периоду међу приоритетним областима налазила и она која се односи на квалитет провођења слободног времена младих, с обзиром на то да активности у слободном времену у великој мери доприносе емоционалном и социјалном развоју младих. Према подацима из Националне стратегије за младе, половина средњошколаца (47%) слободно време проводи у неструктурираном дружењу са вршњацима. Поред вршњака, средњошколци слободно време радо и често проводе уз телевизор (45,8%), уз мобилни телефон (32,8%) или уз компјутер (28,6%).¹¹⁵

Сваки пети средњошколац бави се спортом, мали број средњошколаца у слободно време чита књиге или прати догађаје из културе, а још мањи број бави се неким видом стваралачких активности. Према подацима из НСМ из перспективе младих, најзначајнија препрека за квалитетно провођење слободног времена јесте недостатак новца, а овај разлог је много важнији за студенте (наводи га 65% студената) него за средњошколце (35%).

Слободно време и информисање младих

Своје слободно време млади у Београду проводе најчешће дружећи се са пријатељима (48%), а свака пета млада особа гледа тв или сурфује интернетом (22%). Њих 18% се физички активира у своје слободно време а 12% чита књиге. Млади мушкарци изнадпросечно проводе време са пријатељма и физички се активирају у слободно време. Незапошлени знатно чешће читају књиге, а ученици и студенти се највише друже.

Циљеви за област слободно време младих

Општи циљ:

Побољшати могућности за квалитетно провођење слободног времена младих.

Специфични циљеви:

1. Подржавати и доприносити квалитету и разноврсности активности у оквиру слободног времена младих;
2. Пружити подршку и обезбедити просторно-техничке услове за самоорганизовање младих.

АКТИВИЗАМ И СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ				
Активизам младих				
Општи циљ: Стварање услова за подстицање активизма младих у свим сегментима друштва				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок
1	2	3	4	5
5.1. Развијати капацитете актера омладинске политике и механизме учешћа младих	5.1.1. Унапредити знања и вештина актера омладинске политике за активно учешће у друштвеним процесима (лидерске вештине, стратешки, организациони, волонтерски, пројектни менаџмент, упознавање са правним регулативама, управљање развојним процесима и сл.)	Број пројеката Обухват младих Територијална покривеност Квалитет програма оцењен од стране корисника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.1.2. Програми умрежавања и размене искустава актера омладинске политике у Граду Београду	Број пројеката Број умрежених актера омладинске политике Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.

1	2	3	4	5
	5.1.3. Унапредити просторно-Функционалне капацитете удружења младих и за младе	Број пројеката Обухват удружења младих и удружења за младе Обухват младих Територијална покривеност	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.1.4. Подржати пројекте ради јачања капацитета младих за активно учешће, управљање пројектним циклусима и управљање организацијама	Број подржаних пројеката Обухват младих Квалитет едукација оцењен од стране корисника и корисница	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.1.5. Подржати програме за унапређење стандарда и осигурање квалитета омладинског рада	Број подржаних програма Број омладинских радника укључених у програм Обухват младих Квалитет програма оцењених од стране корисника и корисница	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.1.6. Промовисати и подржати рад Канцеларије за младе Града Београда	Број подржаних програма Број промотивних активности Повећање буџета канцеларије	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.1.7. Подржати пројекте Канцеларија за младе ЈЛС и системски прикупљати податаке који се односе на Канцеларије за младе, њихово умрежавање	Број подржаних пројеката КЗМ ЈЛС Број младих обухваћених активностима Територијална покривеност Прикупљени подаци о КЗМ ЈЛС	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.1.8. Подржати учешће на регионалним и међународним скуповима за размену искустава имплементатора омладинске политике, ради размене примера добре праксе	Број пројеката Број младих који су учествовали на регионалним скуповима	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
5.2. Подстицати и подржавати програме у којима су млади активно и равноправно укључени у све сегменте планирања и реализације	5.2.1. Унапредити капацитет и повећати видљивост младих који су активни у локалној заједници (програми неформалног образовања, награђивање)	Број пројеката Обухват младих едукацијама Квалитет програма оцењених од корисника и корисница Установљена награда Број награђених младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.2.2. Подржати програме у које су активно и непосредно укључени млади из маргинализованих група	Број подржаних пројеката које су реализовали млади из маргинализованих група Обухват младих Квалитет програма оцењених од корисника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.2.3. Подржати увођење вредновања ваннаставних активности на високошколским установама на територији Града Београда	Број високошколских установа обухваћених програмима Број високошколских установа на којима је усвојен правилник о вредновању ваннаставних активности	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	5.2.4. Подржати реализацију едукација ради стицања знања за писање пројеката код ЕУ Фондова који се односе на омладинску политику	Број пројеката Обухват младих едукацијама Квалитет едукација оцењених од корисника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.2.5. Подржати реализацију едукација на тему ин-струмената функционисања ЕУ и ефеката уласка у ЕУ	Број пројеката Број младих обухваћених едукацијама Квалитет едукација оцењених од корисника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.2.6. Подржати кампање и едукације на тему промоције укључивања младих у политички живот и грађански активизам	Број подржаних кампања Обухват младих кампањама Број спроведених едукација Обухват младих едукацијама Квалитет едукација оцењених од корисника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.2.7. Промовисати активизам на начин прилагођен младима (вршњачка едукација, неформално образовање, online активности...), као и међу младима из рањивих група	Број промотивних активности Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
5.3. Унапредити активизам младих у образовним установама кроз рад ученичких и студентских парламената	5.3.1. Промовисати значај ученичких/студентских парламената међу младима и активно учешће младих у доношењу одлука у образовању	Број промотивних програма Број образовних установа обухваћених програмима Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе Средње школе	2022.-2026.
	5.3.2. Подржати пројекте који утичу на квалитет рада и повећан број активности ученичких и студентских парламената	Број подржаних пројеката Обухват представника ученичких/студентских парламената Број образовних установа Територијална покривеност	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе Средње школе	2022.-2026.
	5.3.3. Сензибилизирати наставни кадар за рад са ученичким/студентским парламентарима	Број пројеката Број представника наставног кадра обухваћених програмом Број образовних установа	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе Средње школе	2022.-2026.
	5.3.4. Подржати вредновање рада у студентским парламентарима кроз додатне ЕСПБ бодове према Закону о Високом образовању	Број високошколских установа које додељују додатне ЕСПБ бодове за рад у студентским парламентарима	Високошколске установе	2022.-2026.
	5.3.5. Подржати умрежавање ученичких парламената на локалном и градском нивоу	Број подржаних пројеката умрежавања на локалном нивоу Број ученичких парламената обухваћених пројектима Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Средње школе	2022.-2026.

1	2	3	4	5
5.4. Подстицати активizam младих у функцији развијања међусекторске сарадње на свим нивоима и у свим областима	5.4.1. Подржати успостављање мрежа/платформи/форума који окупљају различите друштвене секторе, а баве се младима на локалном и градском нивоу 5.4.2. Подржати реализацију обука и информисање представника јавног, цивилног и приватног сектора о значају подршке младима	Број формираних мрежа/платформи/форума Обухват младих Број пројеката Број представника јавног, цивилног и приватног сектора обухваћених обукама	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026. 2022.-2026.
	5.4.3. Развијати праксе размене искустава међу организацијама - презентација примера добре праксе, успостављање партнерства међу организацијама, општинама, институцијама	Број пројеката Број остварених партнерства Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.

Слободно време младих				
Општи циљ: Побољшати могућности за квалитетно провођење слободног времена младих				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	2022.-2026.
1	2	3	4	5
5.5. Подржати и доприносити квалитету и разноврсности активности у оквиру слободног времена младих	5.5.1. Спровести истраживања о потребама, проблемима и ставовима младих у Граду Београду у циљу квалитетног провођења слободног времена 5.5.2. Промовисати и подржати пројекте младих који доприносе квалитетном провођењу слободног времена	Број спроведених истраживања Број обухваћених испитаника Број подржаних пројеката Обухват младих Квалитет програма на основу оцене младих корисника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026. 2022.-2026.
5.6. Пружити подршку и обезбедити просторно-техничке услове за самоорганизовање младих	5.6.1. Подржати и промовисати пројекте који подразумевају непосредну сарадњу са неформалним групама младих	Број пројеката Обухват младих Број укључених неформалних група	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.6.2. Подстицати оснивање, функционисање и побољшање услова за рад омладинских клубова	Број реконструисаних и адаптираних омладинских клубова Број новоотворених омладинских клубова Обухват младих који су учествовали у унапређењу постојећих и отварању нових омладинских клубова Број младих корисника омладинских клубова Број организација младих и за младе корисника унапређених или нових омладинских клубова	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.6.3. Подржати програмске активности омладинских клубова	Број подржаних и реализованих програмских активности Обухват младих Број организација младих и за младе корисника програмских активности	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	5.6.4. Иницирати или подржати рад школских омладинских клубова или „школског кутка“ за квалитетно провођење слободног времена младих	Број основаних или подржаних школских клубова Број реализованих програма „школског кутка“ Број младих корисника школских клубова и програма „школског кутка“ Број младих који су учествовали у креирању школских клубова и „школских куткова“ Број установа	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Седње школе	2022.-2026.
	5.6.5. Унапређивати функционалне капацитете удружења младих и за младе и установа које се баве младима	Број подржаних удружења младих и за младе Број подржаних установа које се баве младима	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.

VI. ВОЛОНТЕРИЗАМ И МОБИЛНОСТ МЛАДИХ

ВОЛОНТЕРИЗАМ

Волонтирање је начин на који се јачају и чувају основне људске вредности: заједништво, брига и помагање; пружа могућност сваком појединцу да постане и буде одговоран члан заједнице, да помажући другима учи и стиче вредна искуства; волонтирање је начин да се успоставе везе које умањују разлике мађу људима и кроз заједнички рад стварају услове за заједнички живот.

У оквиру Националне стратегије за младе волонтеризам младих обухваћен је у области активног учешћа младих у друштву. У НСМ се наводи да у Србији не постоје специфични извори информација о броју волонтера, волонтерских програма нити о учешћу младих у волонтерским активностима. Један од специфичних циљева наводи да је потребно успоставити механизме за подстицање, организовање и вредновање волонтерског рада. Једна од мера наведеног специфичног циља наводи и да је потребно подржати процесе израде прописа којима се уређују питања

у вези са волонтеризмом и волонтерским радом, са циљем обезбеђивања минимума права које гарантује држава за волонтере и организаторе волонтирања. У складу са овом мером усвојен је Закон о волонтирању 2010. године, чије измене су у току.

Канцеларија за младе града Београда: Волонтеризам као шансу за стицање радног искуства млади Београђани благоданклоно прихватају – 81% испитаника би волонтирало како би стекло радно искуство. У циљу ефикасније потраге за запослењем млади сматрају да им недостају разни курсеви знања, вештина и усавршавања (35%), али и курсеви којима би унапредили своје познавање страних језика (24%). Иако су млади људи свесни неопходности прилагођавања потребама тржишта рада и флексибилизацији која она са собом носи, и даље је доминантан став да је најбоље имати релативно сталан посао односно бити на истом послу у дужем временском периоду (47%) односно да је најбоље имати сталан и сигуран посао, један за цео живот (36%), док 16% верује да се треба прилагодити и да је најбоље радити повремене/привремене послове и често их мењати, јер то пружа прилику за стицање највише

искуства. Ово нам говори да су и даље доминантни образци које су усвајали њихови родитељи (радећи цео живот на једном послу) и преносили их на своју децу. Чак 63% младих у Србији верује да су за тражење и добијање посла у Србији пресудни политички и социјални капитал, а не образовни капитал. Да је стручност пресудна сматра тек свака пета млада особа а свака десета да је кључ у степену и врсти образовања.

Циљеви за област Волонтеризам младих

Општи циљ: Подизање свести свест младих, чланова локалне заједнице и доносилаца одлука о значају и важности волонтеризма

Специфични циљ:

1. Подржати активно укључивање младих у волонтерски рад и информисање о могућностима волонтирања у земљи и иностранству;

2. Подржати волонтерске програме установа и организација;

3. Подржати оснивање и рад локалних волонтерских центара.

Мобилност младих

Мобилност младих је могућност младих људи да се крећу између различитих места у својој земљи и ван ње, у циљу постизања личних развојних циљева, самосталности, ради волонтирања и омладинског рада, учешћа у образовним програмима, стручног усавршавања, запослења и каријерних циљева, стамбених прилика и активности, које су у вези са слободним временом.

Прилике за мобилност младима су доступне широм Европе. Еразмус+ је програм ЕУ за побољшање вештина и запошљивости кроз едукацију, тренинге у области спорта и омладине. Овај програм пружа могућности за преко четири милиона младих у Европи да уче, учествују на тренинзима, стичу радно искуство и волонтирају у иностранству. Млади из Србије почели су да користе могућности овог програма од марта 2015. године па надаље.

Први циљ деловања Еразмус+ програма тиче се мобилности појединаца, а подржава мобилност ученика и особља, које подразумевају могућности за студенте, приправнике, младе и волонтере, као и професоре, наставнике, тренере, омладинске раднике, образовање запослених у институцијама и цивилном друштву, како би учили или стекли професионално искуство у другој земљи.

Erasmus Mundus програм подразумева заједничке магистарске дипломе и захтева висок ниво интегрисаних међународних студијских програма, насталих конзорцијумом институција високог образовања, које додељују пуне школдине најбољим мастер студентима широм света. Поред тога, ту су Еразмус+ кредити за мастер студије који подразумевају да студенти високог образовања из програмских земаља, кредитно подржани програмом, стекну потпуну мастер диплому. У овом случају студенти би требало да се обратe националним банкама или агенцијама за студентске кредите.

Осим програма Европске уније, млади имају могућност да раде и путују и уз помоћ компаније Work and Travel Group, која студентима и младима од 18 до 35 година омогућава упознавање са значајем програма културне размене, стручне праксе, радних програма у Америци и широм света, као и значај усавршавања страних језика.

Према истраживању које је спровела Канцеларија за младе Града Београда, највећи број младих (56%) путује у

иностранство једном годишње. Свака пета млада особа путује више пута годишње, а 17% мање од једном годишње. Свака двадесета млада особа (6%) никада у свом животу није путовала у иностранство.

Међу испитаницима који никада нису путовали у иностранство налази се више мушких испитаника, узраста 15-19 година, као и они испитаници са нижим степеном образовања (пре свега они који су завршили двогодишњу или трогодишњу средњу школу). Међу онима који су путовали, најчешћи разлог путовања у иностранство јесу летовања и зимовања (64%). На другом месту налази се посета родбини и пријатељима, али је овај разлог знатно мање наведен него путовања због одмора и износи 15%. Свака девета млада особа путовала је у иностранство да би обилазила културне и туристичке дестинације, а разлог последњег путовања била је екскурзија за 8% испитаника. Тако 63% младих каже да не путује чешће у иностранство јер је недостатак финансија највећа препрека, а за сваку четврту младу особу (25%) разлог је у недостатку слободног времена (и то су пре свега млади старости 25-29 година који су запослени). Недостатак жеље за чешћим одласком у иностранство исказује само 3% испитаника, а исто толико као препреку наводи недостатак сапутника. Када говоримо о спољашњој мобилности, усмереној ка селидби младих у иностранство, можемо закључити да је ова жеља мање или више изражена код половине испитаних младих. Наиме, 50% младих каже да има јаку или изразито јаку жељу да се пресели у иностранство (од тога чак 30% има изразито јаку жељу а још 20% јаку жељу).

Свака пета млада особа има осредњу жељу, а слабу или изразито слабу жељу има збирно 13% младих. Само 18% младих је изричито рекло да не би желело да се пресели у иностранство.

Уочена је правилност да са порастом броја година испитаника расте и жеља за емигрирањем. Тако међу онима који имају јаку жељу 21% припада старосној кохорти младих 15-19 година, 25% има 20-24 године, а 54% њих има између 25 и 30 година. Такође, у категорији оних који имају изразито јаку жељу, уочавамо исту правилност: 21% припада старосној кохорти младих 15-19 година, 23% има 20-24 године, а 56% њих има између 25 и 30 година.

Као што смо већ истакли, разлози за потенцијално одсељење из земље нису политички (као деведесетих година), већ пре свега економски и последица су ниског животног стандарда, високих стопа незапослености и из њих проистеклог осећања одсуства перспективе – графикон 39. Тако чак 64% младих као најважнији разлог евентуалног емигрирања наводи побољшање животног стандарда, а још 20% у иностранству види прилику за лакше запослење. Бољи услови за покретање сопственог бизниса мотив су за 6% младих, што не изненађује с обзиром на то да смо показали да код младих предузетнички дух и култура нису на високом нивоу развијености. Због пријатеља и родбине одселило би се 4% младих, исто толико због бољег образовања а 2% наводи већу културну разноликост као разлог.

Циљеви за област Мобилност младих

Општи циљ:

Створити услове за повећано учешће младих у процесу мобилности

Специфични циљ:

1. Подржати мобилност младих и информисање у овој области.

VI. ВОЛОНТЕРИЗАМ И МОБИЛНОСТ МЛАДИХ				
Волонтеризам младих				
Општи циљ: Подизање свести свест младих, чланова локалне заједнице и доносилаца одлука о значају и важности волонтеризма				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок
1	2	3	4	5
6.1. Подржати активно укључивање младих у волонтерски рад и информисање о могућностима волонтирања у земљи и иностранству	6.1.1. Подржати активности које промовишу волонтеризам и мотивишу младе да се баве волонтерским радом, као и активности које доприносе информисању младих о волонтирању у земљи и иностранству	Број промотивних пројеката Обухват младих Број волонтерских центара и удружења која спроводе те активности Број новооснованих волонтерских организација Обухват младих пројектима	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	6.1.2. Подстицати програме активног укључивања младих у волонтерски рад, инклузивно волонтирање у циљу социјалне укључености маргинализованих група	Број пројеката, кампања, волонтерских акција, инклузивних пројеката Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	6.1.3. Подстицати међугенерациску сарадњу кроз програме волонтирања	Број пројеката Број кампања Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	6.1.4. Промовисати волонтирања у кризним ситуацијама, заштите од природних катастрофа и елементарних непогода	Број пројеката Број кампања Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
6.2. Подржати волонтерске програме установа и организација	6.2.1. Подржати установе које реализују волонтерске програме за младе, образоване за тражени стручни рад	Број установа Број волонтера	Високошколске установе Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе на територији града Београда	2022.-2026.
	6.2.2. Подржати волонтерске пројекте удружења младих и за младе	Број пројеката Број кампања Обухват младих	Високошколске установе Удружења ЈЛС/КЗМ	2022.-2026.
	6.2.3. Подржати волонтерске кампове и волонтерске размене у земљи и иностранству	Број кампова Број размена Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	6.2.4. Подржати обуке за стручно усавршавање о волонтерском менаџменту у различитим областима	Број пројеката Обухват младих	Високошколске установе, Удружења, ЈЛС/КЗМ, Установе	2022.-2026.
6.3. Подржати оснивање и рад локалних волонтерских центара	6.3.1. Подстицати оснивање и активности волонтерских центара на локалном нивоу	Број волонтерских центара Број пројеката Број кампања Обухват младих пројектима Обухват младих кампањама	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	6.3.2. Подржати активности васпитно-образовних установа које мотивишу ученике да кроз волонтирање стекну вештине неформалног образовања	Број пројеката Број установа Обухват ученика и студената Број кампања	Удружења Високошколске установе ЈЛС/КЗМ Средње школе	2022.-2026.

Мобилност младих				
Општи циљ: Створити услове за повећано учешће младих у процесу мобилности				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	2022.-2026.
1	2	3	4	5
6.4. Подржати мобилност младих и информисање у овој области	6.4.1. Подржати активности усмерене на информисање младих о могућностима и програмима мобилности	Број пројеката Број кампања Обухват младих пројектима Обухват младих кампањама	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	6.4.2. Унапредити информисање младих о програмима мобилности младих у школском систему, укључујући и савет родитеља	Број пројеката Број школа и високошколских установа Обухват ученика	Удружења Високошколске установе ЈЛС/КЗМ Средње школе	2022.-2026.
	6.4.3. Подржати обуке наставног особља, омладинских радника о сврси и програмима мобилности	Број пројеката Обухват наставног особља и омладинских радника	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	6.4.4. Подржати пројекте који доприносе мобилности младих, међурегионалну и међународну сарадњу програмима и пројектима међурегионалне и међународне сарадње, са посебним акцентом на међународне тренинге, размене и студијска путовања у циљу оснаживања младих у свим областима	Број пројеката Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.

Људска безбедност је безбедност која у свом најширем смислу обухвата знатно више од непостојања насилних сукоба. Она обухвата људска права, добру власт, могућност образовања и здравствену заштиту, обезбеђује да сваки појединац има могућност и избор да реализује своје потенцијале, слободу од немаштине, слободу од страха и слободу будућих генерација да наследе здраву животну околину – то су међузависни грађевински материјали од којих се изграђује људска, и према томе, национална безбедност. Побољшањем безбедности се утиче и на смањење сиромаштва, постизање економског просперитета и спречавање сукоба. Одсуство било ког облика ускраћености, одсуство страха и слобода будућих генерација да наследе здраво природно окружење – међусобно су повезани саставни делови људске безбедности и стога националне безбедности. Безбедност представља начин заштите виталних вредности како друштва, тако и појединца.

Основне компоненте људске безбедности према УН, које су 1994. године започеле развој овог концепта, јесу „слобода од страха” и „слобода од оскудице”. Концепт људске безбедности посматра стање у више различитих области које утичу на стање безбедности у локалној заједници:

Економска безбедност обухвата проблеме незапослености, задржавања радног места, лоших услова на раду, неједнакости прихода, социјалног осигурања и бескућништво.

Безбедност хране односи се на проблеме физичког и економског приступа исправној храни.

Здравствена безбедност обухвата последице изазване инфективним и паразитским болестима, ХИВ и другим вирусима, загађеним ваздухом и водом, као и неодговарајућег приступа услугама здравствених служби.

Безбедност животне средине односи се на уништење локалних и глобалних еко-система, несташицу пијаће воде, поплаве и друге природне непогоде, нерационално крчење шума и загађење воде, ваздуха и земљишта

Лична безбедност обухвата опасност од физичког насиља које могу да врше различити актери – од државе до породице, затим безбедност на раду и саобраћају

Политичка безбедност обухвата опасност од репресивних мера при чему постоји могућност угрожавања и кршења људских права.

Као најприсутније запажани у анализи стања и положаја младих са аспекта безбедности, посебно ћемо се осврнути насиље на интернету, спорту, у саобраћају, вршњачко насиље и насиље у породици. Када посматрамо младе у Србији, у њиховом садашњем друштвеном контексту, уочава се да се њихов лични развој одвија у условима све веће несигурности и бројних претњи безбедности, а чему у прилог говоре следеће констатације, резултати истраживања релевантних стручњака и организација. Најзначајније изазове, претње и ризике по безбедност младих представљају криминал, превасходно вршење кривичних дела од стране малолетних учиниоца и трговина људима, насиље које се најчешће јавља у породици, међу вршњацима, на интернету и на спортским приредбама и саобраћајне незгоде. Присутност сталних безбедносних претњи један је од основних извора конфликта, нарочито у областима мултиетничке разноликости. Насиље младих људи представља један од највидљивијих облика насиља у друштву. Употреба насиља да би се разрешили конфликти цени се и претпоставља помирљивом понашању или „млаким”

реакцијама као немужевним. Тај процес социјализације насиља, којим се оно легитимизује и нормализује, има далекосежне импликације на начин на који се схвата и доживљава интеракција између мушкараца и жена. Према истраживању положаја и потреба младих Министарства омладине и спорта у 2013. години висок проценат испитаника (84%) сматра да држава не води довољно рачуна о безбедности младих, 12% сматра да је брига државе о безбедности младих довољна, док свега 4% испитаника нема став по овом питању. Приметно је да најмањи проценат испитаника старости између 40 и 60 година има позитиван став по овом питању. Како родитељи младих спадају већином у ту категорију испитаника, јасно је да досадашњим деловањем државе нису уверени у одговоран приступ питањима безбедности младих.

Ипак, за прецизно фокусирање будућих активности било би важно утврдити шта испитаници перципирају као претњу за безбедност младих, као и које мере би по њиховом мишљењу биле ефикасне у решавању овог проблема. Већина испитаника види интернет (69%) и друштвене мреже попут Фејсбука (66%) као претњу безбедности младих. У просеку више жена мисли да су је интернет претња (72,3% према 65,3% мушкараца), док већи постотак мушкараца (60,8% жена према 71,3% мушкараца) сматра да су друштвене мреже претња за безбедност младих у Србији. И остали социодемографски индикатори показују статистичку значајност у овом случају. Приметно је да са годинама расте проценат испитаника који сматрају да интернет и друштвене мреже не представљају претњу безбедности младих (што може бити и последица мањег познавања интернета и информационих технологија у старијим генерацијама). Интересантан је податак да популација насељена у граду у значајно већем проценту сматра да су друштвене мреже претња за безбедност младих, него сеоска популација (73,1% спрам 58,9%). Такође, виши степен школске спреме и социоекономски статус повезани су са већом перцепцијом претње и угрожене безбедности младих на Интернету и путем друштвених мрежа. Укупно 62% испитаника изјаснило се да сматра да млади немају довољно знања и вештина да се заштите од опасности које интернет носи. Свега петина испитаника је на ово питање одговорила потврдно, што указује да у старијој популацији постоји свест о томе да интернет и друштвене мреже носе одређене опасности, као и да млади нису у довољној мери системски нити у оквиру породице оспособљени да са тим опасностима изађу на крај. И у овом случају су сви демографски индикатори осим пола показани као релевантни, при чему је већи број негативних одговора поново дат од стране испитаника вишег социоекономског статуса који живе у градским областима.

Деликвенција представља угрожавање основних друштвених вредности кршењем моралних, прекршајних и кривичних норми. Насиље представља злоупотребу силе или претње у циљу повређивања или застрашивања особе или уништења имовине.

Безбедносна култура младих представља поседовање знања, вештина и способности, усвојених ставова и поштовања правила из безбедности, који се испољавају кроз одређене моделе понашања. Развијена безбедносна култура младих омогућава им да на адекватан начин, одговоре на безбедносне ризике и претње којима су изложени у свакодневном животу, а самим тим постану основни и најважнији актер заштите сопствене безбедности и виталних вредности.

Удео младих који возе моторна возила под дејством алкохола је на ниском нивоу – 7% младих понекад управља моторним возилима под дејством алкохола/психоактивних супстанци, 1% често а 92% никада. Везивање појаса у колима је такође једна од ствари коју млади поштују – 61% младих никада не пропушта да веже појас у колима, 21% понекад то не уради, 9% често а 9% никада и не везује појас. Забрану слушања МПЗ музике приликом преласка улице редовно поштује 41% младих, 26% понекад прекрши ово правило, 22% често а свака девета (11%) млада особа редовно крши ово саобраћајно правило.

Безбедносна култура код младих из Београда је релативно развијена, мада има простора за напредак и развијање. Ово посебно важи када је реч о праксама које су се нормализовале а заправо представљају угрожавање своје и туђе безбедности – коришћење мобилног телефона приликом преласка улице (само 20% никада не крши ово правило) и прелазак улице ван пешачког прелаза (само 10% младих никада не крши правило). Безбедносна култура развијена је посебно када је реч о управљању моторним возилима под дејством алкохола/психоактивних супстанци (92% младих ово никада не практикује) и везивању појаса у аутомобилу (61% младих увек везује појас), а релативно развијена када је реч о слушању МПЗ музике приликом преласка улице (41% младих никада не крши ово правило). Млади се у свом свакодневном животу као сведоци најчешће суочавају са вербалним насиљем (35%). Сведок физичког насиља била је свака пета млада особа (20%), а сведок психичког насиља (игнорисање, занемаривање) било је 17% младих. Када је у питању вербално насиље, њему су поједнако присуствовали и мушки и женски испитаници али вероватноћа да су присуствовали оваквом облику насиља расте и са бројем година и са степеном образовања. Млади који су били сведоци неке врсте насиља углавном или покушају да помогну жртви сами (42%) или не учине ништа (чак 27%) а само 5% одреагује тако што позове помоћ или полицију.

87% младих је одговорило да никада није доживело ниједан облик насиља над њим/њом. Међу онима који су доживели насиље доминира физичко насиље (4%), електронско (3%) и вербално (3%). Физичко насиље су чешће доживели мушки испитаници узраста 15–19 година, електронско женски испитаници, а психичко испитаници узраста 25–29 година.

Поверење младих у безбедносне институције је на просечном нивоу. Највише поверења исказују полицији (2,85) и школама/факултетима (2,84). Нешто мање поверења, мада и даље у оквирима просечне оцене добили су судство и тужилаштво (2,56) и центар за социјални рад (2,52).

Ипак, када поставимо питање: „Зашто немате поверење у институције?“, само 2% испитаника експлицитно наводи да има поверења. Као основни разлози неповерења издвајају се: неефикасност и споро реаговање (25%), корумпираност (16%) и „никада нису ту када су заиста потребни“ (14%). Потом следе и одговори који се односе на незаинтересованост институција да заштите од насиља (13%), а свака девета млада особа мисли да је закон лош и казне мале, односно да запослени у овим институцијама несавесно раде свој посао (нестручни су и насилни).

Само 4% испитаника као разлог за своје неповерење наводи пренатрпаност институција случајевима, а исто толико негативно лично искуство као главни разлог неповерења у безбедносне институције.

Насиље на спортским приредбама се најчешће везује за хулиганизам навијачких група. Постконфликтни период у Србији представља плодно тле за развој и појаву екстремистичких навијачких група које под окриљем навијања за одређени спортски клуб пропагирају мржњу, шовинизам и насиље.

Закон о безбедности саобраћаја, захваљујући поштравању санкција, знатно је смањио број страдалих у саобраћајним незгодама, лоша путна инфраструктура, слаба техничка контрола возила као и недостатак безбедносне културе код возача и даље сврстава Србију међу саобраћајно најнебезбедније земље Европе. Према подацима Агенције за безбедност саобраћаја у 2012. години је од укупног броја страдалих возача у саобраћајним незгодама, 35% возача млађих од 30 година. Најчешћи узроци саобраћајних незгода код младих возача су војња у алкохолисаном стању, непоштовање саобраћајних прописа и ограничења брзине. Распон годишта од 14 до 35 година носи 90% криминала и насиља у Србији. Према истраживању положаја и потреба младих Министарства омладине и спорта, у оквиру сегмента безбедности испитани су и ставови везани за понашање младих у саобраћају. Испитаници који сматрају да се млади не понашају довољно одговорно у саобраћају чине 82% као и да су изложени у већој мери опасностима у саобраћају него што је раније то био случај 81%. Евидентно је да постоји широка и уједначена перцепција младих као недовољно одговорних у саобраћају са једне стране, али и угрожених у саобраћају, са друге стране.

Одрастање у земљама које су у транзицији довело је до тога да млади данас представљају најрањивију групацију у друштву по питању безбедности. Застарео образовни систем и утицај масовних медија узрокују код младих непознавање различитих култура и вредности што се често манифестује нетолеранцијом и ксенофобијом. Лоша економска ситуација и висока стопа незапослености је чест узрок вршења кривичних дела младих. Овим акционим планом, потребно је пружити подршку младима, јер није реч само о њиховом бољем животу, већ и о будућности земље.

Системска, организована и стална подршка младима значи квалитетну будућност покрајине, њен даљи економски развој, повећање наталитета и стварање услова за бољи живот младих.

Циљеви за област Безбедност младих

Општи циљ:

Унапређење услова и оснаживање младих за развијање безбедносне културе

Специфични циљеви:

1. Институционално оснаживати сектор безбедности и повећати мултисекторску сарадњу у циљу унапређења, остваривања и заштите људских права и права младих;
2. Развијати безбедносну културу младих, подстицати и стварати безбедније школско окружење, окружење на спортским манифестацијама и на јавним местима;
3. Подстицати и креирати безбедније окружење на интернету и превенцију електронског насиља;
4. Континуирано превенирати сузбијање вршњачког насиља и насиља у породици;
5. Подстицати и стварати безбедније окружење младих у саобраћају;
6. Подржати истраживања о насиљу.

VII. БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ Општи циљ: Унапређени услови и оснажени млади за развијање безбедносне културе				
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок
1	2	3	4	5
7.1. Институционално оснаживати сектор безбедности и повећати мултисекторску сарадњу у циљу унапређења, остваривања и заштите људских права и права младих	7.1.1. Подржати пројекте међусекторске сарадње који имају за циљ унапређење безбедности и безбедносне културе младих кроз заједничке активности	Број пројеката реализованих у међусекторској сарадњи Број потписаних споразума, меморандума и протокола о сарадњи Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	7.1.2. Подржати програме изградње капацитета институција, удружења и медија за сензибилизацију и заштиту људских права и права младих	Број пројеката Број медијских извештаја Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	7.1.3. Подржати пројекте креирања приступачнијих процедура и приближавања институција сектора безбедности младима	Број пројеката Број студијских посета Обухват младих Број реализованих кампања	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
7.2. Развијати безбедносну културу младих, подстицати и стварати безбедније школско окружење, окружење на спортским манифестацијама и на јавним местима	7.2.1. Подржати пројекте едукације младих ради подизања свести о одговорности младих и подстицања на солидарност, партиципацију, толеранцију, поштовање различитости и ненасилне комуникације	Број пројеката Број школа Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	7.2.2. Подржати пројекте едукације младих о фер и спортском навијању и понашању на спортским манифестацијама	Број пројеката Број укључених спортских клубова Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	7.2.3. Подржати пројекте едукације и оснаживања младих за стварање безбеднијег школског окружења и окружења на јавним местима	Број пројеката Број школа Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	7.2.4. Подржати програме едукације и повећања безбедности младих у кризним ситуацијама (пожари, елементарне непогоде и сл.)	Број пројеката Број школа Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
7.3. Подстицати и креирати безбедније окружење на интернету и превенцију електронског насиља	7.3.1. Подржати едукативне пројекте за младе ради подизања нивоа свести о ризицима и безбедности на интернету	Број пројеката Обухват младих	Удружења Високошколске установе ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	7.3.2. Подржати едукативни пројекте за младе о значају заштите података о личности на интернету и друштвеним мрежама	Број пројеката Обухват младих	Удружења Високошколске установе ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	7.3.3. Подржати програме оснаживања тимова вршњачких едукатора који ће се бавити превенцијом електронског насиља	Број пројеката Обухват младих	Удружења Високошколске установе ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
7.4. Континуирано превенирати сузбијање вршњачког насиља и насиља у породици	7.4.1. Подржати програме континуиране обуке просветних и омладинских радника у Граду Београду за препознавање и превенцију насиља	Број пројеката Број просветних радника Обухват школа и високошколских установа	Удружења Средње школе ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	7.4.2. Подржати едукативне програме за младе, родитеље и старатеље о препознавању и превенцији родно заснованог насиља, насиља у партнерским односима и насилничког понашања код деце и младих	Број пројеката Обухват младих Обухват родитеља, старатеља	Удружења Средње школе ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
7.5. Подстицати и стварати безбедније окружење младих у саобраћају	7.5.1. Подржати едукативне пројекте за младе о значају поштовања саобраћајних прописа кроз примере из праксе	Број пројеката Обухват младих	Удружења Средње школе ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	7.5.2. Подржати програме који имају за циљ подизање свести младих о опасностима вожње под дејством алкохола и психоактивних супстанци кроз јавне кампање	Број кампања и промотивних активности Број прегледа креираних видео спотова на интернету	Удружења Средње школе ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
7.6. Подржати истраживања о насиљу	7.6.1. Подржати спровођење истраживања о свим облицима насиља и броју кривичних дела насилничког насиља, системско обрађивање података и анализа о насиљу међу младима	Спроведена истраживања Обухват младих истраживањима	Удружења Средње школе ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе Београда	2022.-2026.
	7.6.2. Подржати спровођење истраживања о поверењу младих у сектор безбедности и електронском насиљу	Спроведена истраживања Обухват младих истраживањима	Удружења Средње школе ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.

ЖИВОТНА СРЕДИНА

Под животном средином подразумева се окружење сваког живог бића, односно изузетно сложен сплет односа целокупне живе и nežиве природе. Она је извор природних ресурса (ваздуха, воде, земљишта, шума, стена и минерала, биљних и животињских врста) и њен квалитет директно или индиректно утиче на живот човека и његово здравље. Закон о заштити животне средине дефинише животну средину као скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот. Заштита животне средине подразумева скуп теоријских знања, практичних активности, превентивних и санитарних мера, које за циљ имају адекватно управљање, експлоатацију и очување постојећих природних ресурса, смањење загађења, успостављање принципа одрживог развоја и проналазак компромиса између екологије и економије, односно између животне средине и привредног развоја.

Здрава животна средина је право сваког човека загарантовано Уставом и законима како на националном тако и на међународном нивоу, при чему су сваки појединац и друштво у целини одговорни за њену заштиту и очување. Ово право налази се у основи свих осталих права, јер је за њихово остваривање од пресудног значаја здрава животна средина.

Животна средина се појављује као један од приоритета омладинске политике на европском и светском нивоу. Млади су препознати као важна карика у решавању проблема животне средине са којима се суочава данашње становништво на планети, и као такви представљају ресурс, извор идеја и промена које човечанство треба да учини како би уопште могли говорити о његовој будућности. Многи документи попут споразума, конвенција, декларација, стратегија на европском и светском нивоу управо истичу улогу младих у решавању проблема одрживог развоја и климатских промена.

Национална стратегија за младе Републике Србије препознала је младе као потенцијал који је у могућности да одговори на промене, изазове и проблеме у животnoj средини. Стратегија је сагледавала проблеме животне средине у контексту младих кроз низак ниво свести и знања младих, неинформисаност и неукључивање у процес доношења одлука и решавања проблема у области заштите животне средине, као и велике ризике које тренутно стање животне средине носи по здравље младих. Из тог разлога један од стратешких циљева био је оснаживати младе за иницијативе и активности које су у складу са основним циљевима одрживог развоја и здраве животне средине, а као главни предуслови за унапређење стања у овом правцу Стратегија је истицала образовање, информисање и јачање капацитета младих за активно учешће у доношењу одлука о животnoj средини кроз мултидисциплинарни приступ и сарадњу на свим нивоима.

Такође, потребно је даље унапређивати информисање и едукацију о еколошким проблемима, одржавати трибине, јавна заговарања, округле столове као начини активног укључивања младих и пружања могућности за доношење одлука, подстицати омладински волонтеризам и активизам у овој области, пружити подршку омладинским пројектима и иницијативама, као и научним истраживањима и истра-

живањима у омладинском сектору, промовисати еколошке вредности и награђивати позитивне примере, те приоритет дати видљивим и одрживим активностима које имају директан утицај на унапређење стања у животnoj средини.

Креирањем стратешких докумената на локалном нивоу, попут Локалних акционих планова за младе (ЛАП), Локалне стратегије за младе, Локалне стратегије одрживог развоја, Локални еколошки акциони планови (ЛЕАП) омогућила би се децентрализација циљева постављених у стратегијама на вишим нивоима (покрајинском, националном и међународном) и њихово прилагођавање локалним специфичним проблемима и потребама. У овим документима од кључног је значаја препознавање и афирмација учешћа младих као неозаобилазних актера у креирању и имплементацији дугорочног плана одрживог развоја локалних заједница.

Из свега изнетог, закључујемо да системска бригаа о младима и различити видови партиципације младих у друштву могу довести до значајних позитивних и кључних промена када је у питању заштита и очување животне средине. Неке од најважнијих смерница за будуће деловање у правцу стварања колективне свести и одговорности за животну средину у којој живимо тј. у правцу унапређења животне средине, коришћења обновљивих извора енергије, примене мера енергетске ефикасности, решавања проблема климатских промена и постизања одрживог развоја јесу обезбеђивање квалитетног и свима доступног еколошког образовања и информисања, уз истицање примера добре праксе и медијску промоцију и популаризацију значаја заштите животне средине, адекватна подршке за истраживања, мониторинг стања и заштиту животне средине, имплементација мултидисциплинарних програма и пројеката, како на локалном, тако и на вишим нивоима, усвајање и имплементација локалних еколошких планова, јачање капацитета (системских, институционалних и индивидуалних) за сарадњу, деловање и учешће у доношењу одлука у овим областима, на покрајинском и вишим нивоима.

У складу са европским и светским циљевима и правцима деловања у области заштите животне средине, посебан напор треба уложити у решавање проблема климатских промена и адаптације на исте. Такође, потребно је посебну пажњу посветити младима који се налазе у руралним срединама, областима унутар заштићених подручја, као и развоју инфраструктуре за образовање младих о животnoj средини, одрживом развоју и климатским променама у руралним срединама. У свему до сада наведеном кључну улогу имају управо млади, потребно их је подстицати и оснажити да активно и равноправно са осталим члановима друштва учествују у креирању безбедне, здраве и одрживе животне средине, како за садашње, тако и за будуће генерације.

Циљеви за област Заштита животне средине и одрживи развој

Општи циљ: Стварање услова за унапређење односа младих према заштити животне средине и одрживом развоју.

Специфични циљеви:

1. Унапредити програме неформалног образовања, информисања, промоције и популаризације заштите животне средине (ЗЖС) и одрживог развоја (ОР), и обезбеђивати подршку за примену знања и запошљавање младих у овим областима;

2. Јачати капацитете за активно учешће у доношењу одлука у области ЗЖС и ОР и унапредити умрежавање и мобилност младих у овим области на свим нивоима.

VIII. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

Општи циљ: Стварање услова за унапређење односа младих према заштити животне средине и одрживом развоју

Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок
1	2	3	4	5
8.1. Унапредити програме неформалног образовања, информисања, промоције и популаризације ЗЖС и ОР, и обезбеђивати подршку за примену знања и запошљавање младих у овим областима	8.1.1. Подржати програме неформалне едукације, стручног усавршавања и запошљавања младих у области ЗЖС и ОР, као и организовање стручних скупова у циљу информисања, размене знања и искуства у овим областима	Број програма неформалне едукације Број програма стручног усавршавања Број стручних скупова Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	8.1.2. Подржати мултидисциплинарне програме који су намењени младима у области ЗЖС и ОР кроз сарадњу образовних установа и институција са удружењима и канцеларијама за младе	Број програма Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	8.1.3. Подржати спровођење научно-истраживачких активности младих у циљу мониторинга, прикупљања и обраде података о стању животне средине и нивоу еколошке свести младих	Број написаних научних радова, студија, анализа и др. Број спроведених истраживања Број спроведених анкетних истраживања Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	8.1.4. Подржати спровођење медијских кампања, сајмова и манифестација, обележавање важних еколошких датума, неговање здравих стилова живота и креативно стваралаштво младих у области ЗЖС и ОР	Број активности и пројеката Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	8.1.5. Подржати информативно-едукативне програме младих и за младе у циљу побољшања приступачности и транспарентности информација о стању у животnoj средини и еколошком праву у законској регулативи свих нивоа	Број програма Број и типови канала комуникације за информисање младих Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
8.2. Јачати капацитете за активно учешће у доношењу одлука у области ЗЖС и ОР, и унапредити умрежавање и мобилност младих у овим области на свим нивоима	8.2.1. Подржати програме који подстичу политичко деловање и доношење одлука у области ЗЖС и ОР кроз партиципацију младих у јавним расправама, трибинама, фокус групама, округлим столовима, самитима, конференцијама, симпозијумима, форумима и раду органа/ тела који доносе одлуке, предлажу и усвајају документе и директно или индиректно доприносе ЗЖС и ОР	Број програма Број јавних расправа, трибина, фокус група, округлих столова, самита, конференција, симпозијума, форума Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе Високошколске установе	2022.-2026.
	8.2.2. Подржати умрежавање и спровођење заједничких пројеката еколошких удружења младих и за младе у области лобирања и јавног заговарања за усвајање и имплементацију локалних политика у области животне средине (локалних еколошких акционих планова, локалних планова одрживог развоја, локалних планова акције за климу и др.) као и оснивања локалних механизма за финансирање у овој области	Број пројеката Број усвојених и/или измењених политика у области ЗЖС и ОР	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	8.2.3. Подржати програме комуникације и сарадње између надлежних органа локалне самоуправе, институција и омладинских удружења у области ЗЖС и ОР, уз оснивање локалних еколошких савета и укључивање младих у њихов рад	Број организација које су умрежене у заједничке активности Обухват младих	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.
	8.2.4. Подржати спровођење програма за умрежавање и мобилност младих на свим нивоима, у области ЗЖС и ОР, с посебним акцентом на међународне тренинге, размене и студијска путовања младих у циљу оснаживања младих у овим областима	Број програма Број организација и институција укључених у програме	Удружења ЈЛС/КЗМ Установе	2022.-2026.

Овај акциони план се објављује у „Службеном листу Града Београда”.